

บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตร
ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

นายชำนาญ เมืองทอง

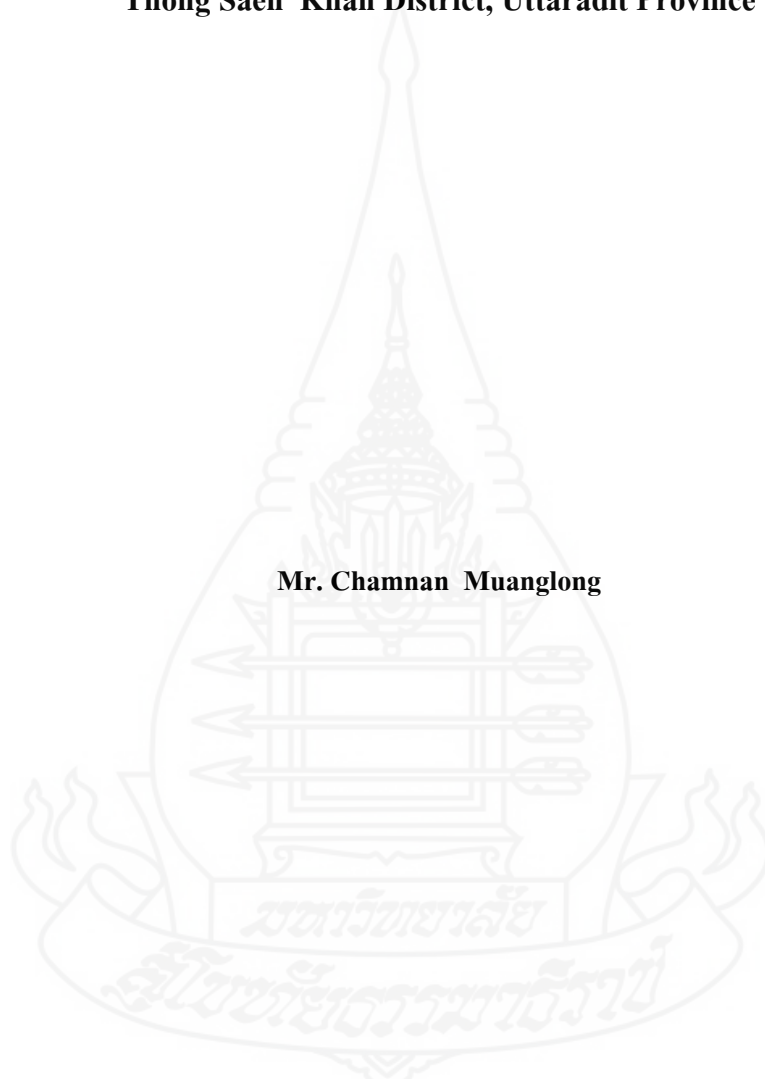

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Roles of Farmer Volunteers toward Agricultural Extension Administration in
Thong Saen Khan District, Uttaradit Province**

Mr. Chamnan Muanglong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตร
ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์
ชื่อและนามสกุล นายชำนาญ เมืองทอง
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

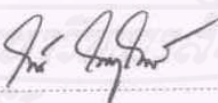
ประธานกรรมการ

(อาจารย์รุฉนันทน์ พานิชโยทัย)

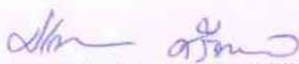
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณ์ ต่างวิวัฒน์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

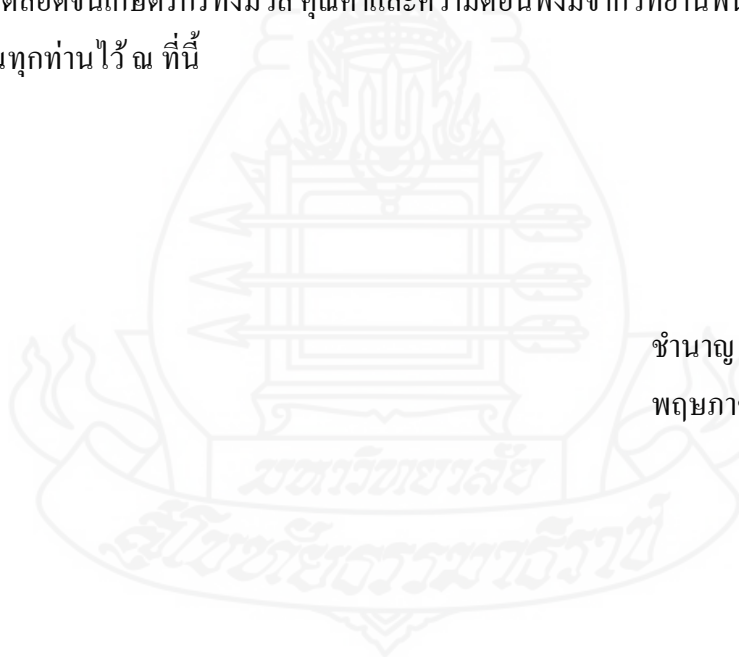
การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน และรองศาสตราจารย์ ดร. ภรณี ต่างวิวัฒน์ จากสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานสำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ ของ จังหวัดอุตรดิตถ์ พร้อมทั้งเกษตรกรทุกคน ที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอบคุณกำลังใจ แรงใจที่มีคุณค่ายิ่งจากคู่ชีวิตและลูก ที่เหนื่อยยากต่อห้วงเวลา และค่าใช้จ่ายที่หายไป จากการเรียนในครั้งนี้ จนทำให้ก้าวมาถึงวิทยานิพนธ์ ซึ่งบ่งชี้ถึงการสำเร็จ การศึกษาตามที่มุ่งหวังด้วยกันได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการส่งเสริม การเกษตรตลอดจนเกษตรกรทั้งมวล คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ชานาญ เมืองลอง

พฤษภาคม 2556

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัย นายชำนาญ เมืองทอง **รหัสนักศึกษา** 2549000566 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ภรณี ต่างวิวัฒน์

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร (2) บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร (3) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4) ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (5) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 49 ราย และเกษตรกรในเขตอำเภอทองแสนขันจำนวน 375 ราย รวมทั้งหมด 424 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า ออ.ม.ส่วนใหญ่เป็นชาย เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ ออ.ม. เฉลี่ย 48.08 ปี , เกษตรกรเฉลี่ย 47.68 ปี การศึกษา ออ.ม.ส่วนใหญ่จบ ม.ปลาย/หรือ ปวช. เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษา ป.6 การดำรงตำแหน่งทางสังคม ออ.ม.ส่วนใหญ่เป็น อสม. หัวหน้าคุ้ม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นกรรมการหมู่บ้าน พื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นของตนเอง ออ.ม.เฉลี่ย 25.41 ไร่ เกษตรกรเฉลี่ย 16.89 ไร่ ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร ออ.ม.เฉลี่ย 17.40 ไร่ , เกษตรกรเฉลี่ย 18.76 ไร่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เช่น ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ว่างเปล่า ออ.ม.เฉลี่ย 27.00 ไร่ , เกษตรกรเฉลี่ย 19.55 ไร่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด ออ.ม.เฉลี่ย 33.92 ไร่ , เกษตรกรเฉลี่ย 25.03 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ออ.ม.เฉลี่ย 3.88 คน , เกษตรกรเฉลี่ย 4.08 คน เพศชาย ออ.ม.เฉลี่ย 2.21 คน , เกษตรกรเฉลี่ย 2.05 คน เพศหญิง ออ.ม.เฉลี่ย 1.71 คน , เกษตรกรเฉลี่ย 2.10 คน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปี ออ.ม.เฉลี่ย 245,000 บาท , เกษตรกรเฉลี่ย 258,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี ออ.ม.เฉลี่ย 119,000 บาท , เกษตรกรเฉลี่ย 55,300 บาท รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน/ปี ออ.ม.เฉลี่ย 350,000 บาท , เกษตรกรเฉลี่ย 290,000 บาท อาชีพหลัก ออ.ม.และเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนา อาชีพรอง ออ.ม.ส่วนใหญ่ทำไร่ , เกษตรกรส่วนใหญ่รับจ้าง ออ.ม. ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี ออ.ม.และเกษตรกรทั่วไปมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาท ออ.ม. โดยรวมระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาท ออ.ม. โดยรวมระดับมากและปานกลางตามลำดับ โดยภาพรวมเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน พึงพอใจการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับมาก ไม่มีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ มีระดับของปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะให้มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

คำสำคัญ บทบาท อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อำเภอทองแสนขัน

Thesis title: Roles of Farmer Volunteers toward Agricultural Extension Administration in Thong Saen Khan District, Uttaradit Province

Researcher: Mr. Chamnan Muanglong; **ID:** 2549000566; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development); **Thesis advisors:** (1) Bumpen Keowan, Associate Professor; (2) Dr. Paranee Tangwiwat, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this research were to study (1) socio-economic circumstance of farmer volunteers and farmers (2) roles of farmer volunteers toward agricultural extension (3) opinions and satisfaction of farmer volunteers and farmers toward the operations according to roles of farmer volunteers (4) correlations between social and economic factors of farmer volunteers toward the operations according to roles of farmer volunteers (5) problems and recommendation of farmer volunteers and farmers toward the operations according to roles of farmer volunteers .

The research population was totally 424 farmers comprising 49 farmer volunteers and 375 farmers in Thong Saen Khan District by simple random sampling. Data compilation was done by questionnaires and interview. The obtained data was analyzed by computer programs. Statistics used were percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation and correlation analysis.

Results of the research indicated most of the farmer volunteers were male with the average age at 48.08 years. Most of the farmers were female with the average age at 47.68 years. Most of the farmer volunteers completed higher secondary education or vocational certificate. Most of the farmers completed Prathom 6. For social position, most of the farmer volunteers were also village health volunteers, and community leaders. Most of the farmers were village committee and owners of their agricultural occupied area. The average agricultural occupied area owned by farmer volunteer was 25.41 rai. The average agricultural occupied area owned by farmers was 16.89 rai. The average rented agricultural area of farmer volunteers was 17.40 rai. The average rented agricultural area of farmers was 18.76 rai. The average of other agricultural occupied area of farmer volunteers i.e. area for public use, unoccupied area, was 27.00 rai while that of farmers was 19.55 rai. The average total agricultural occupied area of farmer volunteers was 33.92 rai while that of farmers was 25.03 rai. The average number of farmer volunteers household member was 3.88 persons. The average number of farmers household member was 4.08 persons. The average number of male in farmer volunteers household was 2.21 persons. The average number of male in farmers household was 2.05 persons. The average number of female in farmer volunteers household was 1.71 persons. The average number of female in farmers household was 2.10 persons. The average annual income from agricultural sector of farmer volunteers was 245,000 baht. The average annual income from agricultural sector of farmers was 258,000 baht. The average annual income from non-agricultural sector of farmer volunteers was 119,000 baht. The average annual income from non-agricultural sector of farmers was 55,300 baht. The average total annual income of farmer volunteers was 350,000 baht. The average total annual income of farmers was 290,000 baht. The main occupation of farmer volunteers and farmers was rice-farmer. The subordinate occupation of farmer volunteers was crop planting. The subordinate occupation of farmers was hired labor. Most of the farmer volunteers had already worked for two years. In overall, opinion of farmer volunteers and farmers regarding necessity for operation according to roles of farmer volunteers was at the highest level. Their overall opinion regarding roles of farmer volunteers was at high and medium level respectively. In overall, every office concerned in the Ministry of Agriculture and Cooperatives used to give support. Satisfaction in the farmer volunteers operation was at high level. There was none of factor which was statistical significant relationship with the current operation of farmer volunteers. Problems/obstacles in the operation were at medium level. It was recommended farmer volunteers be paid to boost their working morale.

Keywords: Roles, Farmer Volunteers ,Thong Saen Khan District

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่จะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท	9
แนวความคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร	14
แนวความคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	15
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	21
สภาพทั่วไปของอำเภอทองแสนขัน	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และเกษตรกร	43
ตอนที่ 2 บทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอทองแสนขัน	54
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและ เกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	59
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัคร เกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์	80
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	82
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สรุปการวิจัย	89
อภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	104
ก แบบสัมภาษณ์	105
ข แบบสอบถาม	119
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	รายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน
	อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์..... 26
ตารางที่ 3.1	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่ใช้ในการศึกษา..... 35
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร..... 44
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร..... 46
ตารางที่ 4.3	บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน..... 57
ตารางที่ 4.4	ระดับความจำเป็นและระดับการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน..... 60
ตารางที่ 4.5	ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่..... 64
ตารางที่ 4.6	การสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง..... 70
ตารางที่ 4.7	ความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน..... 74
ตารางที่ 4.8	ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง..... 77
ตารางที่ 4.9	ค่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์..... 81
ตารางที่ 4.10	ปัญหา/อุปสรรค ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน..... 83
ตารางที่ 4.11	ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน..... 87

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย 4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขาและเป็นเกษตรกรที่มีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการเกษตรในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ โดยเรียกชื่อแตกต่างกันไป อาทิเช่น เกษตรหมู่บ้าน หมอดินอาสา ประมงอาสา เป็นต้น

เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ.2551 ขึ้นเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรที่มีอยู่หลายสาขาได้ผนึกกำลังเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรแต่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการตามระเบียบดังกล่าว ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) กลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านละ 1 คน เรียกว่า “อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)” ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกรในหมู่บ้าน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นกำลังสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระดับหมู่บ้าน และมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มาจากการเลือกตั้งของอาสาสมัครเกษตรทั้ง 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจ การเกษตรอาสา อาสาปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร อาสาสมัครชวานาขั้นนำ อาสาพัฒนาทางพารา และผู้แทนเกษตรกรตาม พ.ร.บ. สภาเกษตรกร พ.ศ.2553 ซึ่งมีเป้าหมายที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการ

ให้บริการแก่เกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้สามารถเข้าถึงการบริการภาครัฐได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะเป็นผู้ที่ประสานงานระหว่างเกษตรกรกับส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉินทางธรรมชาติ เช่น ภัยธรรมชาติ การระบาดของโรคแมลงและศัตรูพืชของผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างทันเวลา

ในปีงบประมาณ 2554 จังหวัดอุดรธานีได้จัดสรรเงินงบประมาณให้อำเภอจำนวน 9 อำเภอ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 621 ราย ดำเนินตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานส่งเสริมการเกษตร (จับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อการปฏิบัติงานสนับสนุนภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อสร้างเครือข่าย และกระตุ้นให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์

โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตรในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีเกษตรกรเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม จึงยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนนัก ถึงข้อมูลที่เป็นไปต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพพื้นฐานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแต่ละคน รวมถึงยังไม่มีความชัดเจนในปัญหาอุปสรรคอันจะนำไปสู่การแก้ไขเพื่อพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อจะศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจถึงสถานการณ์ที่แท้จริงของกิจกรรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของอำเภอทองแสนขัน อันจะนำไปสู่การแก้ไขในกรณีที่มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในการดำเนินการ รวมทั้งกำหนดแนวทางในการพัฒนางานและบทบาทของบุคลากรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของอำเภอทองแสนขันและพื้นที่อื่นๆ ในอนาคตต่อไป ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยเสริมสำคัญที่จะทำให้นโยบายด้านการพัฒนางานด้านส่งเสริมการเกษตรอันเป็นนโยบายหลักของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.4 เพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.5 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยนี้มีสมมติฐาน ดังนี้

3.1 ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้รวมทั้งหมด ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร เป็นของตนเอง ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ แสดงในภาพที่ 1.1

ตัวแปร

<p>1. ปัจจัยทางสังคม</p> <p>1.1 อายุ</p> <p>1.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน</p> <p>2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ</p> <p>2.1 รายได้รวมทั้งหมด</p> <p>2.2 ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นของตนเอง</p> <p>2.3 ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด</p>

ตัวแปร

<p>การปฏิบัติงานตาม</p> <p>บทบาทอาสาสมัคร</p> <p>เกษตรหมู่บ้าน</p>

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ มีขอบเขตดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร เป็นการศึกษาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

5.1.1 ด้านสภาพสังคม ได้แก่ อายุ/เพศ/การศึกษา/จำนวนสมาชิกในครัวเรือน/การดำรงตำแหน่งทางสังคม ด้านสภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ/รายได้/พื้นที่ถือครอง

5.1.2 ด้านบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน ได้แก่ ระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเป็นอาสาของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุที่ทำให้มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การศึกษาดูงานด้านการเกษตร หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทบก.01 วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทพศ.) การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน

การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.1.3 ด้านความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.1.4 ด้านปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

ทำการศึกษาจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในเขตอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

5.2.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 49 ราย

5.2.2 เกษตรกรจำนวน 375 ราย ซึ่งขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน โดยทำการเกษตรในพื้นที่ก่อนเก็บข้อมูลเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 บทบาท หมายถึง การปฏิบัติงานตามหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

6.2 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกรม.”

6.3 การดำรงตำแหน่งทางสังคม หมายถึง การดำรงตำแหน่ง กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และอื่นๆ

6.4 อาชีพหลัก หมายถึง งานที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมนั้นเพื่อเป็นรายได้หลักของครอบครัว

6.5 อาชีพรอง หมายถึง งานที่ใช้เวลานอกเวลางานปกติของอาชีพหลักเพื่อการมีรายได้เพิ่มขึ้น

6.6 ลักษณะการถือครองพื้นที่ หมายถึง การที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองหรือมีพื้นที่เช่าจากผู้อื่น สำหรับทำการเกษตร

6.7 ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร ต่อบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

6.8 ความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน หมายถึง ความจำเป็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.9 ระดับการปฏิบัติงาน หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตร ระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.10 ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

6.11 การปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในลักษณะที่เป็นอาสาสมัครเกษตรต่อไปนี้

6.11.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

6.11.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

6.11.3 ประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

6.11.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ดังนี้

7.1 เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.2 ข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรอำเภอทองแสนขัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น

7.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค รวมถึงกำหนดข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7.4 นำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

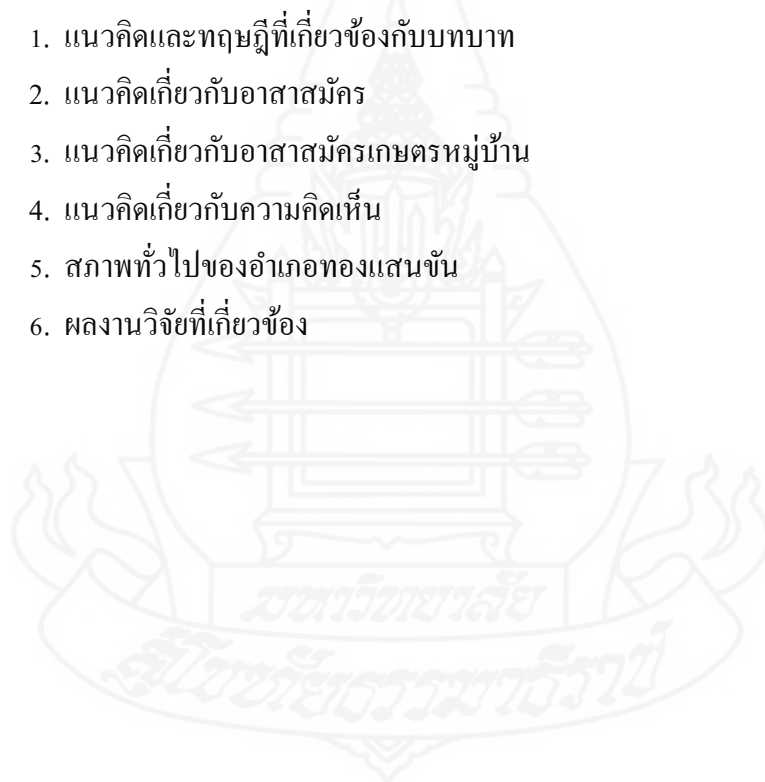

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทของวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ (Roles of Farmer Volunteers to Promote Agriculture Administration in Thong Saen Khan District, Uttaradit Province) เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการศึกษารวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 6 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท
2. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร
3. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
5. สภาพทั่วไปของอำเภอทองแสนขัน
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

1.1 ความหมายของบทบาท

จิตวิทยา เปรมกิจ (2552:8) ได้ให้ความหมายของบทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ที่สังคมกำหนดไว้

ขวัญเดือน พุทธหน่อแก้ว (2542:19) กล่าวว่า บทบาทคือ พฤติกรรมของบุคคลซึ่งปฏิบัติไปตามที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่สังคมเป็นผู้กำหนด

นริตา ไตรสรณกุล (2546:55) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติ การกระทำ หรือการปฏิสังสรรค์ทางสังคมของบุคคลตามสถานภาพ สิทธิ ตำแหน่ง หน้าที่

จิตยา สุวรรณะชญ (2530:4) บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะตำแหน่งและเปรียบเทียบ "บทบาท" และ "ตำแหน่ง" เป็นเสมือนหนึ่ง เปรียบเทียบ กล่าวคือ ด้านหนึ่งเป็น "ตำแหน่ง" คือ เป็นผลรวมของสิทธิหน้าที่ แต่อีกด้าน หนึ่งเป็น "บทบาท" คือ เป็นการประพฤติตามสิทธิและหน้าที่นั้น และยังได้แบ่งบทบาท ออกเป็น

1. บทบาทตามอุดมคติ (ideal role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคม
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (actual role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง และยังได้กล่าวไว้ว่า "บทบาทที่ปฏิบัติจริง" นี้เป็นผลรวมของบทบาทตามอุดมคติ

บุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง
อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่
ปฏิกริยาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2542: 92-93) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการแสดงบทบาทของบรรดาสมาชิกภายในองค์กร ย่อมสามารถกำหนดมา ได้เป็น 4 ระยะ

ระยะที่ 1 เป็นระยะของการคาดหมายในบทบาท เมื่อคนเราเริ่มเข้ามาในองค์กร ก็จะมีการได้รับข้อมูลและข่าวสารจากองค์กร อาจ โดยการปฐมนิเทศ การฝึกอบรม เพื่อให้คนๆ นั้น

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เป็นทางการ คนที่เข้ามาถูกกำหนดบทบาทที่จะต้องแสดง โดยอาจกำหนดออกมาเป็นวัตถุประสงค์ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน กฎ ข้อบังคับ และเขา จะต้องแสดงบทบาทไปตามที่กำหนดเพื่อแลกกับผลตอบแทนซึ่งอาจจะเป็นผลตอบแทน ทางด้านตัวเงิน หรือ ทางด้านการได้รับการส่งเสริมเลื่อนตำแหน่งหรือผลตอบแทนอื่นๆ

ระยะที่ 3 เป็นระยะของการเรียนในบทบาท เมื่อคนที่เข้ามาเริ่มปฏิบัติงาน เขาก็จะเริ่มมีการเรียนรู้ในบทบาทที่เขาได้แสดงออกมาอย่างเป็นทางการ และในขณะที่เดียวกัน เนื่องจากการทำงาน ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ ความคาดหมาย

ของผู้ร่วมงานที่ไม่เป็นทางการที่มีต่อบทบาทของเขาก็มีส่วนสำคัญ เขาต้องพยายามที่จะปรับบทบาทของเขา ให้สอดคล้องกับความคาดหวังที่เป็นทางการ จากองค์กรและความคาดหวังที่ไม่เป็นทางการจากผู้ร่วมงาน

ระยะที่ 4 ระยะของการคงอยู่หรือออกไปจากองค์กร เมื่อคนเข้าในองค์กรได้ปฏิบัติงานมาจนถึงระยะนี้ เขาก็ทราบว่าเขาควรจะอยู่ หรือลาออกไปจากองค์กร โดยอาศัยการเรียนรู้จากบทบาทที่ผ่านมาในระยะที่ 3 เขาจะคงอยู่ต่อเมื่อบทบาทที่เขาแสดง อยู่สอดคล้อง หรือเป็นไปตามความคาดหวังขององค์กร และตามความคาดหวังที่ไม่ เป็นทางการของผู้ร่วมงาน ถ้าหากบทบาทที่เขาแสดงอยู่ไม่สอดคล้องหรือไม่เป็นไปตาม ความคาดหวังขององค์กร หรือตามความคาดหวังที่ไม่เป็นทางการของผู้ร่วมงานอันใดอันหนึ่งแล้ว ก็จะมีรู้สึกรู้สึกเกิดความขัดแย้งในบทบาท หรือความไม่ชัดเจนในบทบาทขึ้น หากไม่สามารถแก้ไข ก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ความไม่พึงพอใจ และลาออกไปในที่สุด

สุชา จันท์เอม (2524:28) กล่าวว่า บทบาท เป็นสิ่งที่มีบุคคลในสถานภาพต่างๆ พึงกระทำ นั่นคือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ ให้สถานภาพใด ใดๆ แล้ว บุคคลในสถานภาพนั้นจะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

ซัด ขำเอี่ยม (2544:18) สรุปความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมายซึ่งอยู่ในขอบเขตของฐานะหรือตำแหน่งที่บุคคลนั้น ดำรงอยู่โดยอาจจะเป็น “บทบาทที่เป็นจริง” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกโดยแต่ละคนกระทำจริงในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ หรือ “บทบาทที่คาดหวัง” ซึ่งเป็นการกระทำที่ควรปฏิบัติในการดำรงตำแหน่งนั้นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของบุคคลอื่นๆ ในสังคม ซึ่งควรจะสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั้นด้วย ดังนั้นจึงต้องรู้ว่าความรู้และทักษะอะไรที่ช่วยให้การทำงานของตนมีประสิทธิภาพนอกจากนั้นยังต้องรู้จักบทบาทและภารกิจของผู้ร่วมงานคนอื่นด้วย ซึ่งรายละเอียดบทบาทและภารกิจที่ชัดเจนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน

พัชราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:9) สรุปว่า บทบาทคือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ถ้าสถานภาพหรือความสัมพันธ์ในสังคมเปลี่ยนแปลงไปบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

สรุปได้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมา ตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมที่ดำรงอยู่

1.2 ประเภทของบทบาท

อังกาบ กอศรีพร (2545 : 45) เสนอว่า บทบาทควรแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. บทบาทตามความคาดหวังของสังคม (Prescribed Role Objective Role) ซึ่งหมายถึง ความคาดหวังชุดหนึ่งที่กำหนดโดยบรรทัดฐานของสังคม บุคคลใดที่อยู่ในสถานภาพเดียวกัน ย่อมถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะแสดงบทบาทแบบเดียวกัน

2. บทบาทตามความเข้าใจส่วนบุคคล (Subjective Role) หมายถึงความคาดหวังเฉพาะที่บุคคลแต่ละคนมีต่อพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Enacted Role) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจริงๆ ไม่ใช่เป็นเพียงแต่ความคาดหวังเท่านั้น

ซูดา จิตพิทักษ์ (2528:39) ได้ทำการศึกษาบทบาทใน 3 แง่มุม เพื่อให้เข้าใจถึงความขัดแย้งทางบรรทัดฐานของสังคม และสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ทางสังคม ดังนี้

1. ความคาดหวังในบทบาท (role expectation) แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของความรู้ ความเข้าใจ 2 ประการ ประการแรก ด้านการเร้าจากการติดต่อเกี่ยวข้องของบุคคลกับพฤติกรรมปกติของบุคคลอื่น ประการที่สอง ในด้านการตอบสนองจากแนวโน้มของการแสดงออกของบุคคลนั้น กับลักษณะการแสดงออกตามตำแหน่งเฉพาะในสังคม

2. การรับรู้ในบทบาท (role perception) บทบาทแต่ละบทบาทมีความสัมพันธ์กันในระบบสังคมการกระทำตามบทบาทนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของปัจเจกบุคคล การแปลความหมาย รวมทั้งคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล สิ่งเหล่านี้กำหนดให้บุคคลรับรู้หรือแสดงบทบาทแตกต่างกันไปตามลักษณะอุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มุมเหตุจูงใจ ประสบการณ์เดิม การฝึกอบรม ฝึกฝน ความพึงพอใจ ตลอดจนจนถึงสภาพทางกายและจิตใจของบุคคลที่ดำเนินตามบทบาทนั้น

3. การขัดแย้งในบทบาท (role conflict) บุคคลที่มีสถานภาพมากกว่าหนึ่งสถานภาพในสถานการณ์หนึ่งๆ บทบาทของเขาที่จะต้องกระทำจึงมีมากกว่าหนึ่งบทบาท ซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากสำหรับเขาได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากบทบาททั้งหลายนั้นขัดแย้งกัน

วินิจ เกตุขำ และ คำเพชร ฉัตรสุกสกุล (2522:63) ได้แบ่งประเภทของบทบาทเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. บทบาทที่เข้ากันได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึง บทบาทที่แสดงออกมาแล้วขัดกับความรู้สึกของตนเองและผิดไปจากความคาดหวังของสังคมที่กำหนดว่าเขาควรมีบทบาทเช่นไร

2. บทบาทที่เข้ากันไม่ได้กับบุคลิกภาพส่วนรวมของบุคคล หมายถึง บทบาทที่แสดงออกมาแล้วขัดกับความรู้สึกของตนและผิดไปจากความหมายของสังคมที่กำหนดว่าเขาควรมีบทบาทเช่นไร

จากประเภทของบทบาทจะเห็นได้ว่าบทบาทแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ บทบาทตามความคาดหวังหรือบทบาทตามอุดมคติ คือบทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควรปฏิบัติ บทบาทอุดมคติกำหนดโดยการอบรม ให้คำแนะนำสั่งสอน หน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ส่วนบทบาทที่สอง คือ บทบาทที่ปฏิบัติจริงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกจริงๆ ไม่ใช่เป็นเพียงแต่ความคาดหวังเท่านั้น

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2527:69) อ้างถึงใน พัทธราภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:9) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท ดังนี้

1. ทฤษฎีของ Linton ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพ จะกำหนดบทบาทให้บุคคล เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครู จะต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีได้
2. ทฤษฎีของ Nadel ได้กล่าวว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดไม่ได้ เช่น เป็นครูต้องสอนหนังสือ และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น เป็นครูต้องเป็นสมาชิกครูสภา โดยสรุปว่า

$$P = f(a,b,c,\dots\dots\dots n)$$

ถ้ากำหนด P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆ ส่วนอย่างน้อย 3 ส่วนขึ้นไป จนถึง n ส่วน

3. ทฤษฎีของ Momanns ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนเช้าแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นครู พอตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นนักศึกษา อ.ค.ป. เป็นต้น

4. ทฤษฎีของ parsons ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมาก ก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

Allport (1973 : 186-188) อ้างถึงใน จิตติชญาณ์ เปรมกิจ (2552:9) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ ดังนี้

1. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท (Role Expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของบุคคลอื่น หรือบทบาทที่สถาบัน องค์กรหรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่

2. การรับรู้บทบาท (Role Conception) เป็นการรับรู้ในบทบาทของตนว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรและสามารถเห็นบทบาทของตนได้ตามการรับรู้ที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความ ต้องการของบุคคลนั่นเอง ทั้งนี้การรับรู้บทบาทและความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะ พื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้ เมื่อมีความสอดคล้องกันของบทบาท ตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนเองรับรู้อยู่ การยอมรับ บทบาทนี้เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลไม่ได้ยินดียอมรับกับบทบาททุกบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเองหรือ ถูกแรงผลักดันจากสังคม ให้รับตำแหน่งและมีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติก็ตาม เพราะถ้าหากว่าบทบาท ที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหาย หรือเสียผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความ ต้องการหรือค่านิยมหรือทัศนคติของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็พยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ไม่ยอมรับบทบาทนั้น

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทที่ เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดง บทบาทตามการรับรู้และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นก็ ขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทนั้นๆ ของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอยู่ ซึ่งเนื่องมาจากความสอดคล้องกัน ของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

วีณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551:11) การศึกษาบทบาททางสังคมวิทยา สามารถแบ่ง แนวคิดออกเป็น 2 แนวความคิดใหญ่ ๆ คือ

1. แนวความคิดเชิงโครงสร้าง (structural traditional) มองว่าบทบาทเกิดขึ้นจาก ความเชื่อมโยงระหว่างจุดของความคาดหวัง สิทธิและหน้าที่เชิงบรรทัดฐานกับตำแหน่งหรือ สถานภาพต่างๆ ในโครงสร้างทางสังคม ดังนั้น พฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่ที่เกิดขึ้นในแง่หนึ่ง คือ การสนองตอบโดยตรงจากความคาดหวังต่างๆ ของบทบาท

2. แนวคิดเชิงปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (symbolic interaction theory) ซึ่งมีลักษณะ ตรงข้ามคือ พิจารณาว่าบทบาทมีผลมาจากการมีประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น หรือจากการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลในสังคม บทบาทตามแนวคิดนี้จึงมีลักษณะไม่ตายตัว หรือถูกกำหนดไว้ก่อนจาก โครงสร้างทางสังคม

จากทฤษฎีบทบาทดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาอธิบายบทบาทของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร ทั้งแนวคิดเชิง โครงสร้างและแนวคิดเชิงปฏิสัมพันธ์ สัญลักษณ์ กล่าวคือแนวความคิด โครงสร้างทางราชการตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน และผู้ประสานระหว่างอาสาสมัครเกษตรแต่ละประเภทรวมทั้งเพื่อให้การประสานงานการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้านกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนแนวคิดเชิงปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์นั้นการที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะสามารถแสดงบทบาทของตนเองนั้นได้ตามคาดหวัง ขึ้นอยู่กับการมีประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น หรือจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม

2. แนวความคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร

มังกร บุญคำ (2543:8) ได้ให้ความหมายของคำว่า อาสาสมัคร หมายถึง

1. ผู้ไม่ใช่ผู้มีวิชาชีพในเรื่องนั้น โดยเฉพาะ
2. เป็นผู้ที่ไม่ได้รับเงินเดือน ค่าจ้างหรือเบี้ยเลี้ยงใดๆ เป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานนั้น แต่อาจจะได้รับค่าพาหนะเดินทาง ค่าอาหารสำหรับรับประทานหรือค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเข้าร่วมประชุมอบรมต่างๆ

3. มีความรับผิดชอบแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ประจำ คือ

- 3.1 ไม่ต้องรับผิดชอบในโปรแกรมและการจัดการใดๆ ที่ฝ่ายบริหารได้ดำเนินการไป เว้นแต่จะได้อำนาจไว้ในระยะขอบข่ายขององค์กรนั้นๆ

- 3.2 อาสาสมัครจะมีการแสดงตัวเองว่ามีความผูกพันกับองค์กรหรือชุมชนแตกต่างไปจากเจ้าหน้าที่ประจำ ซึ่งโดยทั่วไปย่อมหวังความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานและจะนึกถึงจุดหมายปลายทางและบริการที่จะให้ชุมชน โดยมีการเสียสละเวลา สติปัญญาและอื่นๆ โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน

คำว่า “ อาสาสมัคร ” มีผู้ให้คำนิยามและความหมายไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือ ความสุข ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

2. ผู้ที่สมัครใจทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด

3. บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือสังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

4. บุคคลที่มีใจอาสาเข้ามาช่วยเหลือ หรือเชี่ยวชาญสังคมด้วยความสมัครใจ ด้วยความเสียสละ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในการดูแลป้องกัน แก้ปัญหา พัฒนาสังคม ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับ เป็นความสุข ความปิติ ความภาคภูมิใจ

5. การให้ร่างกาย แรงใจ แรงสติปัญญาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคล อาสาทำความดี เพื่อสังคม บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยความเมตตา กรุณาและปรารถนาดีอย่างจริงใจ

3. แนวความคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3.1 ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี (2554:4) ได้ระบุถึง ความหมาย วาระการดำรงตำแหน่ง และบทบาทหน้าที่ ดังนี้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม.”

อาสาสมัครเกษตร หมายถึง เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัคร ภายใต้หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดเพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อ “อกษ.” ประเภทของอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ประเภทคุณสมบัติและการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์กำหนดให้อาสาสมัครเกษตร (อกษ.) มี 13 ประเภท ดังนี้ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชานาชนันนา และอาสาพัฒนา ยางพารา

ผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน หมายถึง ผู้ที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประกาศบัญชีรายชื่อเป็นผู้แทนเกษตรกรที่ได้รับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.2553

อาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ หมายถึงบุคคลที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร พิจารณาเห็นว่า เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ในฐานะที่เป็นผู้สร้างคุณประโยชน์ด้านการพัฒนาการเกษตรของชาติ

3.2 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2551:9 – 14) ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 บัญญัติเพิ่มเติมขึ้นตามระเบียบ ดังนี้

แนวทางการทำงานของอาสาสมัครเกษตรมี 2 ระดับ คือ

1. การทำงานของอาสาสมัครเกษตรรายบุคคล แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ

1.1 การปฏิบัติงานตามความชำนาญเฉพาะด้านของอาสาสมัครเกษตรแต่ละคน จะให้คำแนะนำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบตามความชำนาญหรือเชี่ยวชาญที่ตนเองมี เช่น หมอคนอาสา สามารถแนะนำความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดินแก่เกษตรกร หรืออาสาปศุสัตว์ สามารถแนะนำการดูแลสัตว์เลี้ยง การผสมเทียมสัตว์ เป็นต้น การปฏิบัติงานรายบุคคลมีข้อดี คือ มีความคล่องตัวสูง แต่เข้าถึงเป้าหมายได้น้อยและต้องใช้เวลามาก

1.2 หน้าที่ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อ 10 ดังนี้ ประชาสัมพันธ์งานหรือโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งให้ข้อมูลและแจ้งเตือนภัยธรรมชาติแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะแก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษาด้านการเกษตรและเป็นวิทยากรเกษตรหรือสหกรณ์ ปฏิบัติงานใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชนหรือตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอความช่วยเหลือ นอกจากการดำเนินงานดังกล่าวแล้วอาสาสมัครเกษตรแต่ละคนอาจมีบทบาทอื่นๆ คือ มีสิทธิได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับต่างๆ มีสิทธิได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล สนับสนุนการจัดทำระบบฐานข้อมูลการเกษตรของตำบล สนับสนุนการจัดการเรียนรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรโดยร่วมวางแผนหรือเป็นวิทยากร ให้บริการทางการเกษตร เช่น เก็บวิเคราะห์ตัวอย่างดิน ตรวจสอบสารตกค้างในผลผลิต และสนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกร

2. การทำงานของอาสาสมัครเกษตรในรูปคณะกรรมการ ในการบริหารงานของอาสาสมัครเกษตร ระเบียบได้กำหนดให้มีการบริหารงานด้วยคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร โดยมีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร ระดับต่างๆ ทั้งสิ้น 5 ระดับ

(คณะกรรมการแต่ละระดับ มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี) โดยให้คณะกรรมการทุกระดับจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการปฏิบัติงาน ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกษม.) ได้แก่ เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน และเป็นเครือข่ายการบริหารงานด้านการเกษตรในหมู่บ้าน ประสานด้านการพัฒนาการเกษตรระหว่างอาสาสมัครเกษตรในหมู่บ้านกับอาสาสมัครเกษตรตำบลและเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นศูนย์กลางในการรับทราบและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเกษตรในด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ เผยแพร่ความรู้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนการบริการทางการเกษตรแก่เกษตรกร ร่วมคิดและดำเนินกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต่างๆ รวบรวมปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะทางด้านการเกษตรจากเกษตรกรไปสู่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรประจำตำบล ร่วมกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแจกจ่ายวัสดุการเกษตรให้แก่เกษตรกร

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรตำบล (อกษต.) ได้แก่ เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำตำบล ประสานด้านการพัฒนาการเกษตรระหว่างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรในด้านต่างๆ ให้แก่เกษตรกรในตำบลที่รับผิดชอบ เผยแพร่ความรู้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนการบริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในตำบลที่รับผิดชอบ ร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต่างๆ รวบรวมปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะทางด้านการเกษตรจากเกษตรกรเพื่อส่งต่อไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอต่อไป ร่วมกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแจกจ่ายวัสดุการเกษตรให้แก่เกษตรกร ประสานงานและร่วมวางแผนจัดเก็บข้อมูลด้านการเกษตรเพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับตำบล ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอ/เขต (อกษอ./อกษข.) ได้แก่ เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำอำเภอ/เขต ประสานงานด้านการพัฒนาการเกษตรระหว่างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรตำบลกับคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรจังหวัด สำหรับคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรเขต ทำหน้าที่ประสานงานด้านพัฒนาการเกษตรระหว่างเกษตรกรในพื้นที่กับคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรในสาขาต่างๆ ให้แก่อาสาสมัครเกษตรประจำตำบล/เกษตรกรในอำเภอ/เขต ที่รับผิดชอบ เผยแพร่ความรู้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนการบริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในอำเภอ/เขต ร่วมคิดและดำเนินกิจกรรม

การพัฒนาการเกษตรที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต่างๆ รวบรวมปัญหาความต้องการด้านการเกษตรจากคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล/เกษตรกรในพื้นที่เขตรับผิดชอบเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรจังหวัด/กรุงเทพมหานครต่อไป ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำอำเภอ/เขตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรจังหวัด/กรุงเทพมหานคร (อกษจ./อกษกทม.) ได้แก่ เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ประสานงานด้านการพัฒนาการเกษตรระหว่างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอ/เขตกับคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรในสาขาต่างๆ ให้แก่คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอ/เขตที่รับผิดชอบในกรุงเทพมหานคร เผยแพร่ความรู้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนการบริการทางด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในอำเภอ/เขต ร่วมคิดและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการเกษตรที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต่างๆ รวบรวมปัญหาความต้องการด้านการเกษตรจากคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอ/เกษตรกรในพื้นที่เขตรับผิดชอบเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประสานงานด้านการพัฒนาการเกษตรระหว่างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอ/เขตกับคณะกรรมการอาสาสมัครกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อกษ.กษ.) เป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรในสาขาต่างๆ ในแก่เกษตรกรในจังหวัดที่รับผิดชอบ เผยแพร่ความรู้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนการบริการทางด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ร่วมคิดและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาการเกษตรที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต่างๆ รวบรวมปัญหาความต้องการทางด้านการเกษตรจากคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรอำเภอ/เขตเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำจังหวัด/กรุงเทพมหานครกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อกษ.กษ.) เป็นตัวแทนของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรทุกระดับเพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการผลักดันนโยบายสำคัญๆ ซึ่งส่งผลต่อการทำงานของอาสาสมัครเกษตรในภาพรวม เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรภาคเอกชนในการแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกร เป็นตัวแทนของอาสาสมัครเกษตรในการผลักดันด้านสิทธิประโยชน์และสวัสดิการของอาสาสมัครเกษตร

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นอาสาสมัครเกษตร

1. สิทธิประโยชน์ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ได้แก่ มีบัตรประจำตัว ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตร การพัฒนาการสหกรณ์ การทัศนศึกษาดูงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น อาสาสมัครที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งผ่านการคัดเลือก จะได้รับการประดับเครื่องหมาย หรือประกาศเกียรติคุณ หรือเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการตามหลักการสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นใดเพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกำหนด

2. สิทธิประโยชน์และสิ่งตอบแทนตามภารกิจที่ช่วยปฏิบัติงาน ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรและบุตรีคามีสิทธิ์ได้รับการพิจารณาให้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาดูงานในหน่วยงานต่างๆ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือ/อุปกรณ์การเกษตรตามความเหมาะสม เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางราชการกำหนด ค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานช่วยเหลืองานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขึ้นอยู่กับระดับความยาก-ง่ายของแต่ละชิ้นงาน โดยคำนึงถึงการใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานแต่ละอย่างด้วย เช่น ค่าเก็บข้อมูลทางบัญชีและการติดตาม ค่าสำรวจข้อมูลปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรทั้งพืช ประมงและปศุสัตว์ ค่าจัดเก็บและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการผลิตทางการเกษตรเพื่อการพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้าราคาสินค้าเกษตร ณ ไร่นา และ ณ ตลาดกลางที่สำคัญของจังหวัด ค่าตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นเพื่อการรับรองสินค้าเกษตร (GAP) ค่าตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดินให้กับเกษตรกร ค่าตรวจสวนยางพาราสงเคราะห์แทนพนักงาน ค่าปฏิบัติงานในสาขาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามสถานการณ์ความจำเป็น ค่าปฏิบัติงานอื่นๆ ที่หน่วยงานมอบหมายให้ดำเนินการ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555:18 – 19) ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทน และผู้ประสานระหว่างอาสาสมัครเกษตรแต่ละประเภท รวมทั้งเพื่อให้การประสานงานการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของหมู่บ้านกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในข้อ 6 และ ข้อ 9 ของระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้แต่ละหมู่บ้านมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเรียกย่อว่า (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน

2. ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครหรือผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรระดับหมู่บ้านคนนั้น เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด และนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามข้อ 2

4. นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด และนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครเป็นผู้มีอำนาจลงนามในคำสั่งแต่งตั้งอาสาสมัครหมู่บ้านให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัด หรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีบันทึกข้อมูลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ลงในระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตร

5. คุณสมบัติของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เป็นไปตามความในข้อ 2 ของประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ประเภทคุณสมบัติ และการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ ลงวันที่ 8 กันยายน 2553 ได้แก่ มีความสมัครใจและมีความรู้เฉพาะด้านสาขาที่สมัคร มีหน่วยงานรับรองความสามารถ มีภูมิลำเนาทำการเกษตรในพื้นที่ที่สมัคร ต้องมีความเสียสละ มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้อ่านออก/เขียนได้ มีความสนใจและกระตือรือร้นในงานด้านการพัฒนาการเกษตร เป็นที่ยอมรับและได้รับการคัดเลือกจากชุมชนสามารถติดต่อประสานงานและสื่อสารปัญหาต่างๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรภายในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับสู่เกษตรกรภายในพื้นที่ได้

6. ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี นอกจากครบวาระตามวรรคแรก ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ให้เป็นไปตามความในข้อ 14 ของระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551

7. กรณีมีเหตุให้สถานภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) สิ้นสุดลงตามข้อ 6 ให้ประธานกรรมการอาสาสมัครเกษตรประจำตำบล รายงานการสิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดหรือนาย

ทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครทราบพร้อมหลักฐานประกอบให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดหรือนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำกรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี จัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ขึ้นแทน แล้วบันทึกข้อมูลลงในระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ภายใน 60 วัน นับจากวันที่ทราบการสิ้นสุดสถานภาพของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) แต่ละคน

8. บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) มีดังนี้

8.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ จัดเก็บตามแบบรายงานการปลูกพืชรายหมู่บ้าน (รม.) จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลังจัดเก็บตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่น ๆ

8.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ได้แก่ ร่วมเวทีประชาคม เสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน ร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน ร่วมประชาสัมพันธ์แผน/เสนอแผน รวบรวมปัญหาจากอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้าน ร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

8.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ได้แก่ รวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมาย ประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร เป็นวิทยากรเกษตรกร ประสานเชิญวิทยากรให้ความรู้สำรวจปัญหาเกษตรกร ประสานงานแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

8.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เฝ้าระวังการเกิดภัยธรรมชาติและสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แจ้งเตือนภัยแก่เกษตรกร ร่วมติดตามการเกิดภัยพิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532 : 246) ได้บัญญัติคำว่าความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยัน ได้เสมอไปก็ตาม
2. ทักษะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษาคำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสับสนุน หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

สิริพร บุญนันท์ (2539) อ้างถึงในนิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:15) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยอารมณ์ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงผล ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตามอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ตามกาลเวลาการแสดงผลความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

วันเพ็ญ พัทธชา (2540) อ้างถึงในนิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:15) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ หรือค่านิยม แต่ความคิดเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติเพราะในตัวของมันเองไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์หรือทางพฤติกรรม

เสกสรร วัฒนพงษ์ (2542) อ้างถึงในนิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:15) กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อทัศนคติ การวินิจฉัย การพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริง ความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือ การเขียนก็ได้

จากการให้ความหมายของความคิดเห็นข้างต้น สรุปความหมายได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมีพื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

5. สภาพทั่วไปของอำเภอทองแสนขัน

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วยสภาพภูมิศาสตร์ การปกครอง ประชากร เศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลเฉพาะด้าน โดยสรุปดังนี้ (สำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน 2555:3-12)

5.1 สภาพภูมิศาสตร์

5.1.1 ที่ตั้ง อำเภอทองแสนขัน ตั้งอยู่ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1245 สายบ้านแสนขัน – บ้านนาลับแลง หมู่ที่ 9 ตำบลบ่อทอง อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 40 กิโลเมตร

5.1.2 พื้นที่มีเนื้อที่ประมาณ 803 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 501,875 ไร่

5.1.3 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองและอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอวัดโบสถ์และอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

5.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

ฤดูร้อน อากาศร้อนจัดและแห้งแล้ง

ฤดูฝน ฝนตกปานกลางทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลมมรสุมที่พัดผ่าน

ฤดูหนาว อากาศค่อนข้างหนาวเย็น

5.1.5 ทรัพยากรธรรมชาติ แร่หินอ่อนมีที่บริเวณถ้ำจัน ภูเขาเจดีย์ในท้องที่หมู่บ้านน้ำหมี่ใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลฝักขวง, แร่หินอ่อน แร่หินปูน แร่แคลไซต์ และแร่ฟอสฟอรัส พบมากที่บริเวณหมู่บ้านถ้ำดิน หมู่ที่ 11 ตำบลบ่อทอง ซึ่งในขณะนี้บริษัทศิลา ยู.ดี.มาร์เบิล จำกัด ได้รับสัมปทานแร่บริเวณดังกล่าว, แร่หินแกรนิต พบมากที่ตำบลปากาย และตำบลฝักขวง ขณะนี้อยู่ในระหว่างการขอสัมปทานของบริษัท อัสพรธรณ จำกัด, แร่เหล็ก พบมากที่บริเวณโบราณสถานทีบ่อเหล็กน้ำพี้ หมู่ที่ 1 ตำบลน้ำพี้ ตำบลปากาย อันเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

5.2 การปกครอง

5.2.1 การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ ตำบลบ่อทองมี 15 หมู่บ้าน ตำบลฝักขวงมี 16 หมู่บ้าน ตำบลปากายมี 9 หมู่บ้าน และตำบลน้ำพี้มี 9 หมู่บ้าน

5.2.2 การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลทองแสนขัน ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อทอง ครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 10 และ 12 องค์การบริหารส่วนตำบล

4 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลฝักขวง องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคาย องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี

5.3 ประชากร

อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประชากร จำนวน 34,721 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 17,250 คน เพศหญิงจำนวน 17,118 คน

5.4 สังคม การศึกษาในอำเภอทองแสนขัน มีสถานศึกษาให้บริการประชาชนในอำเภอ ดังนี้ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ มี 22 แห่ง ซึ่งจัดตั้งอยู่ในตำบลต่างๆ ของอำเภอทองแสนขัน ได้แก่ ตำบลบ่อทอง มีจำนวน 7 แห่ง ตำบลฝักขวง มีจำนวน 8 แห่ง ตำบลน้ำพี มีจำนวน 3 แห่ง ตำบลป่าคาย มีจำนวน 4 แห่ง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มี 1 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ คือ โรงเรียนทองแสนขันวิทยา ตั้งอยู่ หมู่ที่ 9 ตำบลบ่อทอง

การศาสนา ประชาชนในอำเภอทองแสนขัน จะนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ มีศาสนาสถานไว้สำหรับให้ประชาชนประกอบพิธีกรรมทางศาสนาจำนวน 25 ได้แก่ วัด จำนวน 7 แห่ง สำนักสงฆ์ 18 แห่ง นอกจากนี้ประชาชนในอำเภอบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ มีประมาณ 0.70% โดยมีสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา 4 แห่ง ตำบลบ่อทอง จำนวน 1 แห่ง ตำบลฝักขวง จำนวน 3 แห่ง

5.5 ข้อมูลเฉพาะด้าน

แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่

คลองตรอน มีต้นกำเนิดที่ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ไหลผ่านพื้นที่อำเภอทองแสนขันหลายหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้ำหมีใหญ่ บ้านฝักขวง บ้านวังโป่ง บ้านร่องลึก บ้านแสนขัน บ้านท่าช้าง และบ้านวังปรากฏ ไหลลงสู่แม่น้ำน่านที่ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ รวมระยะทางที่ไหลผ่านอำเภอทองแสนขัน ประมาณ 45 กิโลเมตร มีน้ำไหลตลอดฤดูฝน นานประมาณ 7-8 เดือน

ลำห้วยพี มีต้นกำเนิด จากการไหลรวมของลำห้วยเล็กๆ ประมาณ 3-4 สาย ซึ่งไหลมาจากป่าขุนห้วยผาแดง ภูเขาฝักขวง และภูเขาใหญ่ในเขตอำเภอทองแสนขัน ไหลผ่านบ้านห้วยปลาตุก บ้านน้ำพี และบ้านไร่ห้วยพี แล้วไหลบรรจบคลองตรอนที่ บ้านไชยมงคลตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน มีความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร มีน้ำไหลเฉพาะฤดูฝนนานประมาณ 3-6 เดือน

ลำห้วยน้ำลอก มีต้นกำเนิดจากการไหลรวมของลำห้วยเล็กๆ ประมาณ 10 สาย ซึ่งไหลมาจากป่าขุนห้วยเขาเด่นแสด ภูเขาห้วยจางู ภูเขาห้วยสามสิบกลีบ ภูเขาดินทะพาด ภูเขาด่านขุนโนน และภูเขาวงกฏ ไหลผ่านพื้นที่ตำบลบ่อทอง ได้แก่ บ้านปางหมื่น บ้านน้ำลอกแล้วไหล

ลงคลองตรอนฝั่งซ้าย ที่บ้านวังปรากฏ ตำบลปากาย มีความยาวประมาณ 40 กิโลเมตร มีน้ำไหลเฉพาะฤดูฝนนานประมาณ 3-4 เดือน

ลำห้วยดินดำ มีต้นกำเนิดจากการไหลรวมของลำน้ำเล็กๆ หลายสายอันไหลมาจากเขานกกระสา ซึ่งตั้งอยู่ในทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้านปางหมื่น ผ่านบ้านปางหมื่น บ้านแสนขัน ตำบลบ่อทอง แล้วไหลลงคลองตรอนฝั่งซ้ายที่บ้านท่าช้าง ตำบลบ่อทอง ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร

ลำห้วยน้ำมืด มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบริเวณด้านหลังหมู่บ้านวังเบน ตำบลบ่อทอง ไหลผ่านบ้านวังเบน บ้านนกกา บ้านวังตะเคียน แล้วไหลลงคลองตรอนฝั่งซ้ายที่บ้านแสนขัน ตำบลบ่อทอง มีความยาวประมาณ 20 กิโลเมตร

ลำห้วยผักขวง มีต้นกำเนิดบริเวณเทือกเขาจันทร์ บ้านน้ำหมีใหญ่ ตำบลผักขวง ไหลผ่านบ้านปางงุ้น แล้วไหลลงคลองตรอน ที่บ้านผักขวง มีความยาว 12 กิโลเมตร

ลำห้วยน้ำหมี มีต้นกำเนิดบริเวณเทือกเขาซึ่งตั้งอยู่หลังหมู่บ้านน้ำหมีน้อย ตำบลผักขวง ไหลผ่านบ้านน้ำหมีน้อย บ้านน้ำหมีใหญ่ แล้วไหลลงคลองตรอน ที่บ้านน้ำหมีใหญ่ มีความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร

ลำห้วยน้ำใส มีต้นกำเนิดที่บริเวณเทือกเขาใหญ่ ตำบลปากาย ไหลผ่านบ้านนาปากาย บ้านนาลับแลง แล้วไหลบรรจบลำห้วยพี ที่บริเวณท้ายหมู่บ้านนาลับแลง มีความยาว 10 กิโลเมตร แหล่งน้ำธรรมชาติเหล่านี้ส่วนใหญ่มีสภาพดินเงินและมีน้ำไหลเฉพาะในช่วงฤดูฝนเท่านั้น

5.6 ด้านการเกษตร

5.6.1 ข้าวนาปีจำนวน 7,799 ราย พื้นที่ 45,816 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 650 กก./ไร่ แยกเป็น ข้าวมอมจังหวัด 1,219 ราย พื้นที่ 9,540 ไร่, ข้าวจ้านาปี 3,689 ราย พื้นที่ 19,063 ไร่, ข้าวนี้นวนาปี 2,891 ราย พื้นที่ 17,213 ไร่

5.6.2 ข้าวนาปรัง จำนวน 1,173 ราย พื้นที่ 13,050 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 850 กก./ไร่

5.6.3 ทำไร่ ได้แก่ ข้าวมะลิ้งสัตว์ (ฝน) จำนวน 4,257 ราย พื้นที่ปลูก 38,279 ไร่ ข้าวมะลิ้งสัตว์ (แล้ง) จำนวน 745 ราย พื้นที่ 4,762 ไร่, อ้อยโรงงาน จำนวน 392 ราย พื้นที่ 10,880 ไร่, มันสำปะหลัง จำนวน 425 ราย พื้นที่ 5,021 ไร่, ออซีพรอง เลี้ยงสัตว์ และทำสวน 10%, ออซีพอื่น ค่าขาย รับจ้าง 5%

ตารางที่ 2.1 รายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน อำเภอทองแสนขัน
จังหวัดอุดรธานี

ที่	ชื่อ	เลขประจำตัวประชาชน	ที่อยู่
1	นางบุปผา จันทร์ทอง	3530900036273	42 ม.1 ต.บ่อทอง
2	นายเสมอ คลังคง	3530900052058	13/1 ม.2 ต.บ่อทอง
3	นายณรงค์ เทียนสว่าง	3530900153865	30/3 ม.3 ต.บ่อทอง
4	นายเสวียน กาศอุดม	3530900172240	2 ม.4 ต.บ่อทอง
5	นายสภาคิลาปี อิริยา	3530900272325	13/4 ม.5 ต.บ่อทอง
6	นายกฤตีสันต์ เกษร	3530900211989	13 ม.6 ต.บ่อทอง
7	นายเสถียร กมลสะอาด	3530900283149	223/1 ม.7 ต.บ่อทอง
8	นายอิทธิพล สนโต	3530900184556	99 ม.8 ต.บ่อทอง
9	นางดอกไม้ พิมพ์สวน	3530900284161	111 ม.9 ต.บ่อทอง
10	นายถนัด มงคล	3530200069721	100 ม.10 ต.บ่อทอง
11	นางสาวเอ๋มอนงค์ สุขวัฒน์	3530900303514	249/2 ม.11 ต.บ่อทอง
12	นายบุญสม สาขา	3530900050136	184 ม.12 ต.บ่อทอง
13	นายสมาน อินดีสี	3530900277246	11 ม.13 ต.บ่อทอง
14	นายจรัม บัดณี	3530900232455	121/15 ม.14 ต.บ่อทอง
15	นายพงศ์นิมิตร แก้วแดง	3950100327270	145/1 ม.15 ต.บ่อทอง
16	นายเสงี่ยม สีนวนคำ	3530900248475	111/2 ม.1 ต.ผักขวง
17	นายสมศักดิ์ สอนเพ็ชร	3530900133864	21/4 ม.2 ต.ผักขวง
18	นายสมพร คำเทียน	3530900022230	166 ม.3 ต.ผักขวง
19	นายสมชาย เนียมจ้อย	3530900107821	115 ม.4 ต.ผักขวง
20	นายลำพอง ปาโมกษ์	3530900011718	118 ม.5 ต.ผักขวง
21	นายสมศักดิ์ ยาป่าคาย	3530900111968	169 ม.6 ต.ผักขวง
22	นายสองเมือง น้อยคำมี	3530900136626	101 ม.7 ต.ผักขวง
23	นายเสน่ห์ เทพทองคำ	5530990000741	103 ม.8 ต.ผักขวง

ตารางที่ 2.1(ต่อ)

ที่	ชื่อ	เลขประจำตัวประชาชน	ที่อยู่
24	นางสุภาพ สุริยะเลิศ	3530900139447	167 ม.9 ต.ผักขวง
25	นายสุชาติ มีรัตน์	3530200355074	277 ม.10 ต.ผักขวง
26	นายรุ่งวิกรัย แสงสุข	5500100041210	6 ม.11 ต.ผักขวง
27	นายผัน วงษ์กลม	3530900100575	14/1 ม.12 ต.ผักขวง
28	นายสมสินธุ์ เนียมจ้อย	3530900107812	209/1 ม.13 ต.ผักขวง
29	นายชาติ หันตุลา	3400400471591	191 ม.14 ต.ผักขวง
30	นายเจต กุลให้	3530900042834	11/2 ม.15 ต.ผักขวง
31	นายอำพร สร้อยสาย	3530900128992	12/3 ม.16 ต.ผักขวง
32	นายสุเทพ คำแดง	3530900186275	61/5 ม.1 ต.ป่าคาย
33	นายอานนท์ สุขขา	3601000339571	13/1 ม.2 ต.ป่าคาย
34	นางภรทรภากร คำด้วง	3530400296438	108 ม.3 ต.ป่าคาย
35	นายน้อม สวนสอน	3530900266660	107 ม.4 ต.ป่าคาย
36	นายจรัญ สวนสอน	3530900149795	139 ม.5 ต.ป่าคาย
37	นายฤทธิรงค์ อินสอน	3530900287853	36/2 ม.6 ต.ป่าคาย
38	นายเจริญ จันทร์สว่าง	3530900267682	54/4 ม.7 ต.ป่าคาย
39	นายประยัด บัวงาม	3530900150891	76/2 ม.8 ต.ป่าคาย
40	นายจีน จินนะ	3530900190183	98/2 ม.9 ต.ป่าคาย
41	นายดวง คำสุข	3530900061634	12/2 ม.1 ต.น้ำพี
42	นายภูมิภัทร พรหมฤทธิ์	3530900077239	20/1 ม.2 ต.น้ำพี
43	นางวันเพ็ญ ถมปัทม์	3530900242001	65/2 ม.3 ต.น้ำพี
44	นางกรเกษต์ คำด้วง	3530900247827	55 ม.4 ต.น้ำพี
45	นางดอกพูนน้อย มั่นไสย	3530900255455	13/1 ม.5 ต.น้ำพี
46	นายอานนท์ พยงค์	3530101065531	104 ม.6 ต.น้ำพี

ตารางที่ 2.1(ต่อ)

ที่	ชื่อ	เลขประจำตัวประชาชน	ที่อยู่
47	นายคำเนิน คำบุญมา	3530900078570	63 ม.7 ต.น้ำพี
48	นางดวงใจ อินทะเรืองรุ่ง	3530100489443	4 ม.8 ต.น้ำพี
49	นางเรียง จันท่อม	3530900285541	2/2 ม.9 ต.น้ำพี

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่ามีผู้ศึกษาไว้บ้าง ซึ่งเป็นการศึกษาของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านส่งเสริมการเกษตรสาขาต่างๆ ดังนี้คือ

6.1 อายุ

จรรยา นาประเสริฐ (2533:25) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 พบว่าเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี มากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.0 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ศรีณรงค์ สุขสวัสดิ์ และวรศักดิ์ เนตรวงษ์ (2543:46) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน และความต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมของอาสาสมัครพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบล (อพปม.) ที่ผ่านการฝึกอบรมในปี 2541 ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีอายุ 31-50 ปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อังคณา รักตระกูลธรรม และดารณี สุวรรณโพธิ์ (2540:64) ซึ่งได้ประเมินผลการฝึกอบรมอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) ปี 2538-2539 พบว่า อายุเป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน อพปม. ส่วนใหญ่มีอายุ 30-39 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานมีความคล่องตัวสูง และมีความน่าเชื่อถือ ศรัทธา และได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน นอกจากนี้สมเกียรติ กลิ่นสุคนธ์ (2539:114) ซึ่งได้ประเมินผลการฝึกอบรม อพปม. ในพื้นที่จังหวัดตราด ปี 2539 พบว่า อพปม.ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีแนวโน้มว่า จะมีความรู้ความเข้าใจมากกว่า อพปม.ที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ อพปม.ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ย่อมมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์มากกว่า อพปม. ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งต่างกับผลการศึกษาของ สมศักดิ์

ประสิทธิเมตต์ (2540:30) ที่ได้ประเมินผลการฝึกอบรมอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัด นครสวรรค์ พบว่า อพปม.ที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป และอายุ 40 ปีลงมา มีคะแนนผลที่ได้รับความรู้หลัง การฝึกอบรม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาของ อังคณา รักตระกูลธรรม และคณะ (2542:35) ซึ่งได้ประเมินผลการฝึกอบรม หลักสูตร อพปม. ในพื้นที่เขต 9 ปีงบประมาณ 2540 พบว่า อพปม. ที่มีอายุ 31-40 ปี เป็นช่วงที่ผ่านการเกณฑ์ทหารมาแล้วมีความรับผิดชอบ มีประสบการณ์ในการ เลี้ยงสัตว์ มีความแข็งแรงเหมาะสมสามารถทำงานกับสัตว์ใหญ่อย่าง โค/กระบือได้ดี และเป็นช่วง อายุของวัยทำงาน เป็นวัยที่มีความน่าเชื่อถือศรัทธา และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านมาก

6.2 เพศ

จรรยา นาประเสริฐ (2533:25) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกร หมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัคร เกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.4 เป็นเพศชาย อังคณา รักตระกูลธรรม และดารณี สุวรรณโพธิ์ (2540:64) พบว่า อพปม.ส่วนใหญ่เป็นเพศชายเนื่องด้วยการปฏิบัติงานในหน้าที่ อพปม.ต้องมีความคล่องตัวสูง จึงเห็นว่าเพศชายจะได้รับการคัดเลือก ให้มาทำหน้าที่มากกว่าเพศ หญิง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรณรงค์ สุขชวลิต และวรศักดิ์ เนตรวงษ์ (2543:47) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เพราะเพศชายมีความคล่องตัว มีร่างกายแข็งแรงเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ในหน้าที่มากกว่าเพศหญิง เช่น การให้บริการในสัตว์ใหญ่ ขณะที่ สมเกียรติ กลิ่นสุคนธ์ (2539:137) พบว่า อพปม.ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง แต่หากเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับจากการ ผ่านการฝึกอบรม เพศหญิงมีระดับความรู้ความเข้าใจมากกว่าเพศชาย

6.3 ระดับการศึกษา

จรรยา นาประเสริฐ (2533:25) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกร หมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านมีผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาก ที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัคร ยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.3 จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา สมศักดิ์ ประสิทธิเมตต์ (2540:10-33) พบว่าส่วนใหญ่ อพปม. จบชั้นประถมศึกษา เมื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบ อพปม. ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาลงมา และระดับมัธยมศึกษา ขึ้นไป พบว่า อพปม. ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาขึ้นไปมีความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรม ด้านการชี้แจงฝึกการปฏิบัติการณ์ควักชีน โรคสัตว์ปีกดีกว่า อพปม. ที่ระดับประถมศึกษา ส่วนความรู้

ความเข้าใจหลังฝึกอบรมด้านแนวคิดพื้นฐานของผู้นำอาสา, โรคปากและเท้าเปื่อย, การฝึกการปฏิบัติการณ์ดักซิงป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และการชี้แจงสารัตถการทำหน้าที่ของ อพปม. ไม่แตกต่างกัน ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ อังคณา รัตระกูลธรรม และคณะ (2542:40) พบว่า อพปม. ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่สามารถทำความเข้าใจได้เองในการขมนิทรรศการ ต้องให้เจ้าหน้าที่อธิบาย และแสดงวิธีทำให้ออกก่อนจึงจะสามารถทำความเข้าใจ และสามารถทำตามได้ การที่ระดับการศึกษาของ อพปม. แตกต่างกันมาก ตั้งแต่ระดับการศึกษาประถมปีที่ 6 ถึงระดับจบการศึกษาปริญญาตรี ทำให้ อพปม. ที่มีการศึกษาแตกต่างกัน จะมีการรับรู้ต่างกัน ดังนั้น ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมให้มีระดับการศึกษาใกล้เคียงกัน หรืออยู่ในกลุ่มเดียวกัน และผลการศึกษาของ ศรณรงค์ สุขสวัสดิ์ และวรศักดิ์ เนตรวงษ์ (2543:47) พบว่า อพปม. ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 เป็นระดับการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำ สาเหตุเนื่องมาจากมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำในอดีตกำหนดไว้ที่ประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจและความต้องการใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรมของครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนา

6.4 การดำรงตำแหน่งทางสังคม

ศรณรงค์ สุขสวัสดิ์ และวรศักดิ์ เนตรวงษ์ (2543:16) ศึกษาพบว่า อพปม. รับผิดชอบปฏิบัติงานในตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ นอกจากตำแหน่ง อพปม. ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผลการศึกษาของกัมป์พล แก้วมีศรี (2545:78) พบว่าจำนวนตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม. เมื่อพิจารณาถึงจำนวนตำแหน่งทางสังคมหลายตำแหน่ง อาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิธีการเข้ามาเป็น อพปม. เนื่องจากส่วนใหญ่เข้ามาเป็น อพปม. โดยการคัดเลือกของผู้ใหญ่บ้านและเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นผู้คัดเลือกทำให้สามารถรับรู้และเข้าใจสภาพพื้นฐาน ศักยภาพ ความมุ่งมั่นตั้งใจ ของบุคคลที่จะสามารถปฏิบัติงานอาสาสมัครได้ดี และเมื่อปฏิบัติงานเป็นที่พึงพอใจของผู้นำท้องถิ่น และเกษตรกรแล้ว จะได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางสังคมอื่นเพิ่มขึ้นอีกหลายตำแหน่ง การที่ได้รับตำแหน่งทางสังคมหลายตำแหน่ง ทำให้ อพปม. มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ได้มีการเพิ่มพูนความรู้เกิดทักษะในการปฏิบัติงานมากขึ้น และได้รับการยอมรับในหมู่บ้าน ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้จำนวนตำแหน่งทางสังคม มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม. ได้ดีมากขึ้น

6.5 พื้นที่ถือครอง

จรรยา นาประเสริฐ (2533:25) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 ปรากฏว่าเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 71.08 มีพื้นที่เป็นของตนเอง

ทั้งหมด โดยมีเฉลี่ยครัวเรือนละ 41.7 ไร่ มีพื้นที่เป็นของตนเองและเช่าร้อยละ 23.97 เฉลี่ยครัวเรือนละ 45.41 ไร่ และเป็นผู้ที่เช่าพื้นที่ทั้งหมดร้อยละ 4.97 เฉลี่ยครัวเรือนละ 34.39 ไร่ และจากผลวิจัยของ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.8 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 6-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 27.8 มีพื้นที่ถือครองต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ร้อยละ 8.3 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 11-15 ไร่ และ 21 ไร่ขึ้นไป เท่ากันทั้ง 2 จำนวน และร้อยละ 3.8 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 16-20 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครองสูงสุด 40.0 ไร่ ต่ำสุด 1.50 ไร่ เฉลี่ย 9.41 ไร่ และจากผลการศึกษาของ ชัด ขำเอี่ยม (2546:150) พบว่าขนาดพื้นที่การเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบางประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท

6.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จรรยา นาประเสริฐ (2533:25) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยคือ 4.78 คน แต่เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ยเพียงครัวเรือนละ 3.45 คน และจากผลวิจัยของ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.7 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน รองลงมาร้อยละ 42.8 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน ร้อยละ 3.6 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 5 คน ร้อยละ 3.0 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 2 คน และร้อยละ 2.1 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7 คนขึ้นไป และร้อยละ 1.8 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 6 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวสูงสุด 7 คน ต่ำสุด 2 คน เฉลี่ย 3.61 คน และจากการศึกษาของ กัมปภัต แก้วมีศรี (2545:77) พบว่า จำนวนแรงงานในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม. จังหวัดอุดรธานี เมื่อพิจารณาจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนมากกว่า 3 คน การมีแรงงานมากอาจมีความสัมพันธ์กับจำนวนอาชีพของครอบครัว ขนาดฟาร์มเลี้ยงสัตว์ และรายได้ของครอบครัว จะสังเกตได้จากจำนวนอาชีพของครอบครัวที่มีการประกอบอาชีพหลายอย่าง มีทั้งการทำนา การเลี้ยงสัตว์ การทำไร่ การรับจ้าง และยังมีขนาดฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่มีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด ได้แก่ ไก่พื้นเมือง เป็ดเทศ โคนือ และกระบือ จากสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ อพปม. มีภาระต้องบริหารจัดการกิจกรรมของครอบครัวในเรื่อง การใช้แรงงาน การบริหารเวลาทำงาน และเงินทุน เพื่อให้มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพของครอบครัว การที่มีจำนวนแรงงานในครอบครัวมากเพิ่มขึ้น จึงมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม.ลดลง

6.7 รายได้ในครัวเรือน

จรรยา นาประเสริฐ (2533:25) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 พบว่ารายได้ของเกษตรกรหมู่บ้านเฉลี่ย 99,495.52 บาท/ปี และจากผลวิจัยของ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.8 มีรายได้รวมของครอบครัวตั้งแต่ 200,001 บาทขึ้นไป ต่อปี และผลการศึกษาของ อมรรัตน์ วรรณโชติ (2544:61) พบว่า อพปม.ส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001-30,000 บาทต่อปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อังคณา รักตระกูลธรรม และ คณะ (2542:34) พบว่า อพปม.มีรายได้ต่อปี ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาทต่อปีและผลการศึกษาของ ชัดจำเอี่ยม (2546:150) พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติบางประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท

6.8 อาชีพหลักและอาชีพรอง

จรรยา นาประเสริฐ (2533:25) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 พบว่าอาชีพหลักของเกษตรกรหมู่บ้านส่วนมากคือทำนาทำไร่ ส่วนอาชีพรองพบว่ามีผู้เลี้ยงสัตว์ ทำไร่ และค้าขาย และจากผลวิจัยของ นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549:35) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกรที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.3 มีอาชีพในการทำสวนผลไม้ รองลงมาร้อยละ 31.0 มีอาชีพไร่นาสวนผสม และจากการศึกษาของ อมรรัตน์ วรรณโชติ (2544:60) พบว่า อพปม.ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม โดยอาชีพหลักเพาะปลูก และเลี้ยงปศุสัตว์เป็นอาชีพรอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัมปภัต แก้วมีศรี (2545:34) พบว่า อพปม.ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือทำนา และอาชีพเสริมที่ทำมากที่สุดคือ การเลี้ยงสัตว์ และจากผลการศึกษาของ ศรีณรงค์ สุขขวลิต และวรศักดิ์ เนตรวงษ์ (2543:48) พบว่า อพปม.ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บริโภคในครอบครัวเป็นหลัก และจำหน่ายผลผลิตที่เหลือเป็นรายได้ของครอบครัว

6.9 การปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร

จรรยา นาประเสริฐ (2533:82-83) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี ปี 2533 พบว่า เกษตรหมู่บ้านร้อยละ 92.56 ปฏิบัติตามบทบาทการพบปะเกษตรกรตำบลเพื่อรับความรู้ปีละ 0-24 ครั้ง เฉลี่ย 7.28 ครั้ง

บทบาทที่เกษตรกรหมู่บ้านได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยแก้ไขปัญหาการเกษตร มีผู้ปฏิบัติร้อยละ 88.43 บทบาทที่เกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 85.12 ได้ปฏิบัติคือ การช่วยเกษตรกรตำบลกระจาย

ข่าวสารเกษตร การปฏิบัติงานตามบทบาทร่วมส่งเสริมการเกษตรด้านต่างๆ พบว่าเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 84.30 ได้ปฏิบัติ สำหรับการส่งเสริมด้านการปลูกพืชนั้น เกษตรหมู่บ้านได้ปฏิบัติร้อยละ 76.86 ส่วนการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์มีผู้ปฏิบัติร้อยละ 59.50 นอกจากนั้นได้มีผู้ปฏิบัติส่งเสริมการ ประมงร้อยละ 35 สำหรับเกษตรกรหมู่บ้านที่ปฏิบัติตามบทบาทส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีร้อยละ 57.02 โดยร่วมจัดทำโครงการและประชุม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร (population) ประชากรที่ศึกษา มีดังนี้

1.1.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 4 ตำบล รวม 49 ราย ศึกษาทั้งหมดโดยใช้แบบสัมภาษณ์

1.1.2 เกษตรกรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรก่อนปี 2555 จำนวน 5,763 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการคัดเลือกจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรในอำเภอทองแสนขัน ก่อนปี 2555 ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 49 รายทำการจัดเก็บตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane 1973) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{5,763}{1+5,763 \times (0.05)^2} = 374.22 \text{ ราย}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ จำนวน 375 ราย

1.2.3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีจำนวน 49 ราย
- 2) สำหรับเกษตรกรการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีประชากรจำนวน 5,763 ราย จึงใช้สัดส่วน ร้อยละ 6.45 ผลการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามตำบลที่ศึกษาได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่ใช้ในการศึกษา

ที่	ตำบล	ประชากรอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน(ราย)	ประชากรเกษตรกร จำนวน(ราย)	กลุ่มตัวอย่าง จำนวน(ราย)
1	บ่อทอง	15	1,978	129
2	ผักขวาง	16	1,628	106
3	ป่าคาย	9	1,124	73
4	น้ำพี้	9	1,033	67
	รวม	49	5,763	375

ที่มา : ระบบสารสนเทศ ทะเบียนเกษตรกรสำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานีปี 2555

1.2.4 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร โดยการจับสลากรายชื่อของสมาชิกเกษตรกรในแต่ละตำบลที่ศึกษา และแจกแบบสอบถามให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการตามตาราง ที่ 3.1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย สำหรับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการดำรงตำแหน่งทางสังคมสภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง

ตอนที่ 2 บทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน ได้แก่ ระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การเป็นอาสาของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุที่ทำให้มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การศึกษาดูงานด้านการเกษตร หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทบท.01 วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทพศ.) การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่าง วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลตามบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

3.1 ระดับความจำเป็นและระดับของการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน			การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	4.21 – 5.00	มากที่สุด

3.2 การได้รับสนับสนุนต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ สหกรณ์การเกษตร กรมชลประทาน กรมประมง สำนักงานปฎิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมการข้าว สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และสำนักฝนหลวงและการบินเกษตร

3.3 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน			การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	4.21 – 5.00	มากที่สุด

ตอนที่ 4 หาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

เกณฑ์การแปลค่าระดับความสัมพันธ์ (r) บวก และ ลบ ดังนี้

0.95-1.00 หมายถึง ระดับความสัมพันธ์สูงยิ่ง 0.80-0.94 หมายถึง ระดับความสัมพันธ์สูง

0.60-0.79 หมายถึง ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง 0.40-0.59 หมายถึง ระดับความสัมพันธ์ต่ำ

0.20-0.39 หมายถึง ระดับความสัมพันธ์ต่ำมาก 0.00-0.19 หมายถึง ระดับไม่มีความสัมพันธ์

ตอนที่ 5 ปัญหา/ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามระดับของปัญหา มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และนำมาเทียบค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน			การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.81 – 2.60	น้อย

ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	4.21 – 5.00	มากที่สุด

2.2 เครื่องมือในการวิจัย สำหรับเกษตรกร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการดำรงตำแหน่งทางสังคมสภาพทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลตามบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1 ระดับความจำเป็นและระดับของการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.21 – 5.00	มากที่สุด

2.2 การได้รับสนับสนุนต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การสนับสนุนจากสำนักงานเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร) กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ สหกรณ์การเกษตร กรมชลประทาน กรมประมง สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) กรมการข้าว เกษตรและสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง และสำนักฝนหลวงและการบินเกษตร

2.3 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดช่วงคะแนนในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน			การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	4.21 – 5.00	มากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหา/ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามระดับของปัญหา มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และนำมาเทียบค่าเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน			การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	1.81 – 2.60	น้อย
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	2.61 – 3.40	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	3.41 – 4.20	มาก
ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ	4.21 – 5.00	มากที่สุด

2.3 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน แบบสอบถามสำหรับสอบถามเกษตรกร โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.3.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท (2) แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร (3) แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4) แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น (5) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม (6) สภาพทั่วไปของอำเภอทองแสนขัน (7) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และสอบถาม

2.3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามได้องค์ประกอบของตัวแปร ดังนี้

- 1) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา การดำรงตำแหน่งทางสังคม
- 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานภายในครัวเรือน และรายได้ของครัวเรือน
- 3) ความคิดเห็นต่อบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 4) ความพึงพอใจต่อบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5) ปัญหา/ข้อเสนอแนะต่อบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.3.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.3.4 ทดสอบแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นทั้ง 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน นำไปทดสอบกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอใกล้เคียง จำนวน 20 ราย และแบบสอบถามที่ใช้สำหรับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขันนำไปทดสอบเกษตรกรอำเภอใกล้เคียง จำนวน 20 ราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หาค่าความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความจำเป็นและการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรที่เป็นอยู่ ความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.953 ,0.927, 0.904 และ 0.961 ตามลำดับ ซึ่งค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือมีค่าความน่าเชื่อถือ จึงนำไปเก็บรายงานข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำนวน 49 รายและด้วยวิธีการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 ราย โดยมีการกำหนดขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 49 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์มี 4 ขั้นตอน ตามแนวทางของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547 : 313 - 315) ดังนี้

3.1.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

1) การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปสัมภาษณ์รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

2) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3) ประสานงานกับประธานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับอำเภอและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.1.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

1) แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้รับการสัมภาษณ์

2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3) เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ เริ่มถามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.1.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์จะบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้

- 1) บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด
- 2) บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างควรได้รับบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.1.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้รับการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์
- 2) กล่าวขอบคุณ ขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ทำให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 375 ราย โดยส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรและอธิบายแบบสอบถามก่อนทิ้งไว้เพื่อตอบ จำนวน 2 วัน จึงเข้าไปเก็บแล้วตรวจสอบว่าตอบคำถามครบหรือไม่ ถ้าพบว่ายังมีข้อบกพร่องจึงสอบถามโดยตรงระหว่างผู้สอบถาม คือผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation:S.D.) และวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation:S.D.)

ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรวิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation:S.D.)

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตถ์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation:S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง “บทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์” ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ดังนี้

ตอนที่ 1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร

ตอนที่ 2. การปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 3. ความคิดเห็น และความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร

1.1 สภาพทางด้านสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการดำรงตำแหน่งทางสังคม รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกร

ข้อมูล	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ				
ชาย	36	73.5	162	43.2
หญิง	13	26.5	213	56.8
2.อายุ				
40 ปีหรือต่ำกว่า	10	20.4	81	21.6
41-50 ปี	22	44.9	151	40.3
51-60ปี	15	30.6	123	32.8
61 ปี หรือสูงกว่า	2	4.1	20	5.3
	Min = 28	Max = 64	Min = 25	Max = 75
	Mean = 48.08	$\sigma = 7.555$	Mean = 47.68	S.D. = 8.837
3.ระดับการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	0	0	6	1.6
ประถมศึกษาปีที่ 4	5	10.2	141	37.6
ประถมศึกษาปีที่ 6	12	24.5	147	39.2
มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า	13	26.5	56	14.9
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ เทียบเท่า (ปวช.)	16	32.7	17	4.5
อนุปริญญา/เทียบเท่า (ปวส.)	1	2.0	3	0.8
ปริญญาตรี	1	2.0	5	1.3
ปริญญาโท	1	2.0	0	0
4.การดำรงตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	1	2.0	295	78.7
มี	48	98.0	80	21.3
สมาชิก อบต./สมาชิกเทศบาล	2	4.1	11	2.9
กำนัน	0	0	0	0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ใหญ่บ้าน	6	12.2	5	1.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	11	22.4	8	2.1
กรรมการหมู่บ้าน	23	46.9	41	10.9
อื่นๆ ได้แก่ แก่ อสม. หัวหน้าคุ้ม	46	93.9	40	10.7

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลสภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร ปรากฏผลดังนี้

1.1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 73.5 เป็นเพศชาย และร้อยละ 26.5 เป็นเพศหญิง ส่วนเกษตรกรร้อยละ 43.2 เป็นเพศชาย และร้อยละ 56.8 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 44.9 อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 30.6 อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 20.4 มีอายุ 40 ปีหรือต่ำกว่าและร้อยละ 4.1 มีอายุ 61 ปีหรือสูงกว่าโดยมีอายุเฉลี่ย 48.08 ปี

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 40.3 อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.8 อยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 21.6 มีอายุ 40 ปีหรือต่ำกว่า และร้อยละ 5.3 มีอายุ 61 ปี หรือสูงกว่า โดยมีอายุเฉลี่ย 47.68 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 32.7 จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) รองลงมา ร้อยละ 26.5 จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 24.5 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 10.2 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และร้อยละ 2.0 เท่ากันจบระดับอนุปริญาตรีหรือเทียบเท่า (ปวส.) กับจบระดับปริญาตรีกับปริญาโท

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 39.2 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 รองลงมา ร้อยละ 37.6 จบระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 14.9 จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 4.5 จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า ร้อยละ 1.6 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 1.3 จบระดับการศึกษาปริญาตรี และร้อยละ 0.8 จบระดับอนุปริญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)

1.1.4 การดำรงตำแหน่งทางสังคม จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 93.9 มีตำแหน่งอื่นๆ เช่น อสม. อปพร. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน ร้อยละ 46.9 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 22.4 มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 12.2 มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 4.1 มีตำแหน่งเป็น สท. สอบต. และร้อยละ 2.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

สำหรับเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 10.9 มีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 10.7 มีตำแหน่งอื่น เช่น อสม. อปพร. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน ร้อยละ 2.9 มีตำแหน่งเป็น สท. สอบต. ร้อยละ 2.1 มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และร้อยละ 1.3 มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน

1.2 สภาพทางด้านเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ในภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายละเอียดดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร

สภาพทางเศรษฐกิจ	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นของตนเอง				
ไม่มีพื้นที่ของตนเอง	3	6.1	30	8.0
20 ไร่ หรือน้อยกว่า	23	46.9	261	69.6
21 – 40 ไร่	15	30.6	54	14.4
41 – 60 ไร่	6	12.2	22	5.9
61 ไร่ หรือมากกว่า	2	4.1	8	2.1
	Min = 2	Max = 70	Min = 2	Max = 100
	Mean = 25.41	$\sigma = 16.63$	Mean = 16.89	S.D. = 16.14

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร				
ไม่มีพื้นที่เช่า	29	59.1	232	61.8
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	3	6.1	21	5.6
6 – 15 ไร่	7	14.3	68	18.1
16 – 25 ไร่	5	10.2	25	6.7
26 – 35 ไร่	3	6.1	9	2.4
36 ไร่ หรือมากกว่า	2	4.1	20	5.3
	Min = 2	Max = 40	Min = 2	Max = 100
	Mean = 17.40	$\sigma = 11.96$	Mean = 18.76	S.D. = 17.36
3.ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ (ที่สาธารณะ, ที่ว่างเปล่า)				
ไม่มีพื้นที่อื่นๆ	44	89.8	331	88.2
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	1	2.0	4	1.0
6 – 15 ไร่	1	2.0	22	5.9
16 – 25 ไร่	2	4.1	6	1.6
26 – 35 ไร่	-	-	6	1.6
36 ไร่ หรือมากกว่า	1	2.0	6	1.6
	Min = 3	Max = 80	Min = 2	Max = 80
	Mean = 27.0	$\sigma = 30.97$	Mean = 19.55	S.D. = 16.33
4.ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด				
10 ไร่ หรือน้อยกว่า	6	12.2	122	32.5
11 – 40 ไร่	28	57.1	194	51.7
41 – 70 ไร่	12	24.5	42	11.2
71 ไร่ หรือมากกว่า	3	6.1	17	4.5
	Min = 3	Max = 122	Min = 2	Max = 200
	Mean = 33.92	$\sigma = 22.165$	Mean = 25.03	S.D. = 25.877

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน				
2 คนหรือน้อยกว่า	5	10.2	54	14.4
3-5 คน	39	79.6	254	67.7
6 คนหรือมากกว่า	5	10.2	67	17.9
	Min = 2	Max = 8	Min = 1	Max = 10
	Mean = 3.88	$\sigma = 1.333$	Mean = 4.08	S.D. 1.493
5.1 ชาย				
ไม่มี	1	2.0	7	1.8
1 คน	11	22.4	111	29.6
2 คน	23	46.9	152	40.5
3 คนหรือมากกว่า	14	28.6	105	28.0
	Min = 1	Max = 6	Min = 1	Max = 5
	Mean = 2.21	$\sigma = 1.07$	Mean = 2.05	S.D. 0.90
5.2 หญิง				
ไม่มี	-	-	4	1.0
1 คน	20	40.8	114	30.4
2 คน	24	49.0	146	38.9
3 คนหรือมากกว่า	5	10.2	111	29.6
	Min = 1	Max = 4	Min = 1	Max = 6
	Mean = 1.71	$\sigma = 0.707$	Mean = 2.10	S.D. 0.99
6.รายได้ในภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี				
50,000 บาทหรือน้อยกว่า	4	8.2	76	20.3
50,001-400,000 บาท	36	73.5	242	64.5
400,001-800,000 บาท	9	18.4	35	9.3
800,001 บาทหรือมากกว่า	0	0	22	5.9

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	Min = 20,000	Max = 800,000	Min = 6,000	Max = 4,200,000
	Mean = 2.45E5	$\sigma = 1.889E5$	Mean = 2.58E5	S.D. = 3.920E5
7.รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี				
ไม่มีรายได้	5	10.2	122	32.5
50,000 บาทหรือน้อยกว่า	16	32.7	166	44.3
50,001-200,000 บาท	24	49.0	81	21.6
200,001-400,000 บาท	2	4.1	4	1.1
	Min = 2,000	Max = 1,000,000	Min = 1,500	Max = 1,200,000
	Mean = 1.19E5	$\sigma = 2.034E5$	Mean = 5.53E4	S.D. = 1.018E5
8.รวมรายได้ทั้งหมด/ปี				
50,000 บาทหรือน้อยกว่า	1	2.0	43	11.5
50,001-200,000 บาท	19	38.8	161	42.9
200,001-400,000 บาท	16	32.7	102	27.2
400,001 หรือมากกว่า	13	26.5	69	18.4
	Min = 50,000	Max = 1,500,000	Min = 10,000	Max = 4,308,000
	Mean = 3.50E5	$\sigma = 2.929E5$	Mean = 2.90E5	S.D. = 4.096E5
9.อาชีพหลัก				
ทำนา	21	42.9	313	83.5
ทำไร่ (ข้าวโพด,มันฯ)	5	10.2	29	7.7
ทำสวน	1	2.0	1	0.3
รับจ้าง	0	0.0	3	0.8
ค้าขาย	1	2.0	2	0.5
อื่น ๆ ได้แก่ รับราชการ ส.อปท. กำนัน/ผญบ	21	42.9	27	7.2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10.อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
ไม่มีอาชีพรอง	4	8.2	76	20.3
มีอาชีพรอง ได้แก่				
ทำนา	23	46.9	50	13.3
ทำไร่ (ข้าวโพด,มันฯ)	26	53.1	139	37.1
ทำสวน	5	10.2	1	0.3
รับจ้าง	21	42.9	144	38.4
ค้าขาย	8	16.3	26	6.9
อื่น ๆ	3	6.1	36	9.6

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร มีดังนี้

1.2.1 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 46.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 20 ไร่หรือน้อยกว่า ร้อยละ 30.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองระหว่าง 21-40 ไร่ ร้อยละ 12.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองระหว่าง 41-60 ไร่ ร้อยละ 6.1 ไม่มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองและร้อยละ 4.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 61 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 25.41 ไร่

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 69.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 20 ไร่หรือน้อยกว่า ร้อยละ 14.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองระหว่าง 21-40 ไร่ ร้อยละ 8.0 ไม่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นของตนเอง ร้อยละ 5.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองระหว่าง 41-60 ไร่ และร้อยละ 2.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 61 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 16.89 ไร่

1.2.2 ขนาดพื้นที่เช่าทำการเกษตร จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ร้อยละ 59.1 ไม่มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร ร้อยละ 14.3 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรระหว่าง 5-15 ไร่ ร้อยละ 10.2 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรระหว่าง 16-25 ไร่ ร้อยละ 6.1 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 5 ไร่หรือ

น้อยกว่า เท่ากันกับมีพื้นที่เช่าทำการเกษตรระหว่าง 26-35 ไร่ และร้อยละ 4.1 มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร 36 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่เช่าทำการเกษตรเฉลี่ย 17.40 ไร่

สำหรับเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่เช่าทำการเกษตร ร้อยละ 18.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองระหว่าง 5-15 ไร่ ร้อยละ 6.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองระหว่าง 16-25 ไร่ ร้อยละ 5.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 5 ไร่หรือน้อยกว่า ร้อยละ 2.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองระหว่าง 26-35 ไร่ และร้อยละ 5.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 36 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 18.76 ไร่

1.2.3 ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เช่น ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ว่าง

แปล่า จากการศึกษาพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 4.1 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ระหว่าง 16-25 ไร่ ร้อยละ 2.0 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ 5 ไร่หรือน้อยกว่า ร้อยละ 2.0 เท่ากันมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ระหว่าง 16-25 ไร่ กับมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ระหว่าง 5-15 ไร่ กับมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ 36 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 27.0 ไร่

สำหรับเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 5.9 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ระหว่าง 5-15 ไร่ ร้อยละ 1.6 เท่ากัน มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ระหว่าง 16-25 ไร่ กับมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ ระหว่าง 26-35 ไร่ กับมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ 36 ไร่หรือมากกว่า และร้อยละ 1.0 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ 5 ไร่หรือน้อยกว่า โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 19.55 ไร่

1.2.4 ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 57.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 11-40 ไร่ ร้อยละ 24.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดระหว่าง 41-70 ไร่ ร้อยละ 12.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 10 ไร่หรือน้อยกว่า และร้อยละ 6.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 71 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 33.92 ไร่

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 51.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 11-40 ไร่ ร้อยละ 32.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 10 ไร่หรือน้อยกว่า ร้อยละ 11.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 41-70 ไร่ และร้อยละ 4.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 71 ไร่หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 25.03 ไร่

1.2.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 79.6 มีสมาชิกในครัวเรือนช่วง 3-5 คน และร้อยละ 10.2 เท่ากัน มีสมาชิกใน

ครัวเรือน 2 คนหรือน้อยกว่า กับมีสมาชิกในครัวเรือน 6 คนหรือมากกว่า โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.88 คน

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 67.7 มีสมาชิกในครัวเรือนช่วง 3-5 คน และร้อยละ 17.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 6 คนหรือมากกว่า และร้อยละ 14.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 2 คนหรือน้อยกว่า โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.08 คน

เมื่อเปรียบเทียบแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับเกษตรกรทั่วไป พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนชาย จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 46.9 มีสมาชิกในครัวเรือนชาย ช่วง 2 คน ร้อยละ 28.6 มีสมาชิกในครัวเรือนชาย 3 คนหรือมากกว่า ร้อยละ 22.4 มีสมาชิกในครัวเรือนชาย 1 คน และร้อยละ 2.0 ไม่มีสมาชิกในครัวเรือนชาย โดยมีสมาชิกในครัวเรือนชายเฉลี่ย 2.21 คน

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 40.5 มีสมาชิกในครัวเรือนชาย 2 คน ร้อยละ 29.6 มีสมาชิกในครัวเรือนชาย 1 คน ร้อยละ 28.0 มีสมาชิกในครัวเรือนชาย 1 คน และร้อยละ 1.8 ไม่มีสมาชิกในครัวเรือนชาย โดยมีสมาชิกในครัวเรือนชายเฉลี่ย 2.05 คน

3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนหญิง จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 49.0 มีสมาชิกในครัวเรือนหญิง 2 คน ร้อยละ 40.8 มีสมาชิกในครัวเรือนหญิง 1 คน และร้อยละ 10.2 มีสมาชิกในครัวเรือนหญิง 3 คนหรือมากกว่า โดยมีสมาชิกในครัวเรือนหญิงเฉลี่ย 1.71 คน

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 38.9 มีสมาชิกในครัวเรือนหญิง 2 คน ร้อยละ 30.4 มีสมาชิกในครัวเรือนหญิง 1 คน ร้อยละ 29.6 มีสมาชิกในครัวเรือนหญิง 3 คนหรือมากกว่า และร้อยละ 1.0 ไม่มีสมาชิกในครัวเรือน โดยมีสมาชิกในครัวเรือนหญิงเฉลี่ย 2.10 คน

1.2.6 รายได้ในภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี จากการศึกษาอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 73.5 มีรายได้ในภาคการเกษตรช่วง 50,001-400,000 บาท ร้อยละ 18.4 มีรายได้ในภาคการเกษตรช่วง 400,001-8000,000 บาท และร้อยละ 8.2 มีรายได้ภาคการเกษตร 50,000 บาทหรือน้อยกว่า โดยมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 245,000 บาท

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 64.5 มีรายได้ในภาคการเกษตรช่วง 50,001-400,000 บาท ร้อยละ 20.3 มีรายได้ในภาคการเกษตรช่วง 500,000 บาทหรือน้อยกว่า ร้อยละ 9.3 มีรายได้ภาคการเกษตร 400,001-800,000 บาท และร้อยละ 5.9 มีรายได้ภาคการเกษตร 800,001 บาทหรือมากกว่า โดยมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 258,000 บาท

1.2.7 รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปี จากการศึกษาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 49.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรช่วง 50,001-200,000 บาท ร้อยละ 32.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 50,000 บาทหรือน้อยกว่า ร้อยละ 810.2 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 4.1 เท่ากันมีรายได้นอกภาคการเกษตร 200,001-400,000 บาท กับมีรายได้นอกภาคการเกษตร 400,001 หรือมากกว่า โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 119,000 บาท

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 44.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 50,000บาทหรือน้อยกว่า ร้อยละ 32.5 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 21.6 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 50,001-200,000 บาท ร้อยละ 1.1 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 200,001-400,000 และร้อยละ0.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 400,001 บาทหรือมากกว่า โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 55,300 บาท

1.2.8 รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปี จากการศึกษาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 38.8 มีรายได้รวมทั้งหมด 50,001-200,000 บาท ร้อยละ 32.7 มีรายได้รวมทั้งหมด 200,001-400,000 บาท ร้อยละ 26.5 มีรายได้รวมทั้งหมด 400,001 บาทหรือมากกว่า และร้อยละ 2.0 มีรายได้รวมทั้งหมด 50,000 บาท หรือน้อยกว่า โดยมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 350,000 บาท

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 42.9 มีรายได้รวมทั้งหมด 50,001-200,000 บาท ร้อยละ 27.2 มีรายได้รวมทั้งหมด 200,001-400,000 บาท ร้อยละ 18.4 มีรายได้รวมทั้งหมด 400,001 บาทหรือมากกว่า และร้อยละ 11.5 มีรายได้รวมทั้งหมด 50,000 บาท หรือน้อยกว่า โดยมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 290,000 บาท

1.2.9 อาชีพหลัก จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 42.9 เท่ากันมีอาชีพหลักทำนากับอาชีพอื่นๆ เช่น รับราชการ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 10.2 มีอาชีพหลักทำไร่ เช่น ข้าว โปด มันสำปะหลัง อ้อย ร้อยละ 2.0 เท่ากันมีอาชีพหลักทำสวน เช่น สวนไม้ผล กับมีอาชีพค้าขาย

สำหรับเกษตรกร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.5 มีอาชีพหลักทำนา ร้อยละ 7.7 มีอาชีพหลักทำไร่ เช่น ข้าว โปด มันสำปะหลัง อ้อย ร้อยละ 7.2 มีอาชีพหลักอื่น ๆ เช่น รับราชการ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 0.8 มีอาชีพหลักรับจ้าง ร้อยละ0.5 มีอาชีพหลักค้าขาย และร้อยละ 0.3 มีอาชีพหลัก ทำสวน เช่น สวนไม้ผล

1.2.2 อาชีพรอง จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 53.1 มีอาชีพรองทำไร่ เช่น ข้าว โปด มันสำปะหลัง ร้อยละ 46.9 มีอาชีพรองทำนา ร้อยละ 42.9 มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 16.3 มีอาชีพรองค้าขาย ร้อยละ 10.2 มีอาชีพรองทำสวน ร้อยละ 6.1 มีอาชีพรอง อื่นๆ

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 38.4 มีอาชีพรองรับจ้าง ร้อยละ 37.1 มีอาชีพรองทำไร่ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ร้อยละ 13.3 มีอาชีพรองทำนา ร้อยละ 9.6 มีอาชีพอื่นๆ เป็นอาชีพรอง และร้อยละ 6.9 มีอาชีพค้าขายเป็นอาชีพรอง

ตอนที่ 2 บทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน

2.1 บทบาทในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ได้แก่ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ด้านอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การเป็นอาสาของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สาเหตุที่ทำให้มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การศึกษาความรู้ด้านการเกษตรหลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทบก.01 วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทพศ.) การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่าง วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่าง ๆ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 บทบาทในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

	ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
N = 49			
1.การปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมาแล้ว เป็นระยะเวลา (ปี)			
	1	22	44.9
	2	27	55.1
(ต่ำสุด= 1 สูงสุด = 2 ค่าเฉลี่ย = 1.55 $\sigma=0.503$)			
2.การเป็นอาสาสมัครด้านอื่นในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			
	อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	3	6.1
	อาสาสมัครฝนหลวง	1	2.0
	อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	1	2.0
	ประมงอาสา	1	2.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 49		
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
อาสาปศุสัตว์	2	4.1
หมอดินอาสา	14	28.6
2. การเป็นอาสาสมัครด้านอื่นในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)		
เกษตรหมู่บ้าน	49	100.0
อาสาสมัครสหกรณ์	1	2.0
อาสาสมัครชลประทาน	0	0.0
เศรษฐกิจการเกษตรอาสา	0	0.0
อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	3	6.1
อาสาสมัครชวนาชั้นนำ	1	2.0
อาสาสมัครยางพารา	3	6.1
ผู้แทนเกษตรกร	44	89.8
3. สาเหตุที่ทำให้ท่านมาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน		
เนื่องจากมีอาชีพเป็นเกษตรกร	37	75.5
ผู้นำหมู่บ้านชักชวน	8	16.3
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแนะนำ	4	8.2
ญาติ/เพื่อนบ้านชักชวน	0	0.0
อื่น ๆ	0	0.0
4. การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ หลังจากเป็น อกม. ในปีที่ผ่านมา		
ไม่เคย	0	0.0
เคย	49	100.0
5. การศึกษาดูงานด้านการเกษตร หลังจากเป็น อกม. ในปีที่ผ่านมา		
ไม่เคย	37	75.5
เคย	12	24.5

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 49

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
6. การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา		
จัดเก็บตามแบบรายงานการปลูกพืชรายหมู่บ้าน (รม.)	4	2.5
จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01)	77	48.1
จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด (ทพศ.)	38	23.8
จัดเก็บตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่นๆ	17	10.6
7. วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทบก.01) ในปีที่ผ่านมา		
ประชาสัมพันธ์	49	100.0
อธิบายแบบฟอร์ม	49	100.0
ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง	49	100.0
8. วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทพศ.) ในปีที่ผ่านมา		
ประชาสัมพันธ์	49	100.0
อธิบายแบบฟอร์ม	49	100.0
ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง	49	100.0
9. การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ ในปีที่ผ่านมา		
ร่วมเวทีประชาคม	49	100.0
เสนอข้อมูลฯ ของหมู่บ้านให้กรรมการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	49	100.0
เสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน	49	100.0
ร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน	49	100.0
ร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผน	49	100.0
10. วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ ในปีที่ผ่านมา		
รวบรวมปัญหาจากอาสาสมัครเกษตรกรและเกษตรกรในหมู่บ้าน	49	100.0
ร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	48	98.0
11. วิธีการประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
รวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน	48	98.0
จัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมาย	49	100.0
ประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	49	100.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 49

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
12. การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในหมู่บ้าน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
เป็นวิทยากรเกษตรกร	20	40.8
ประสานเชิญวิทยากรให้ความรู้	43	87.8
สำรวจปัญหาเกษตรกร	49	100.0
ประสานงานแก้ไขปัญหาของเกษตรกร	48	98.0
13. การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา		
เฝ้าระวังการเกิดภัยธรรมชาติและสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน	47	95.9
แจ้งเตือนภัยแก่เกษตรกร	49	100.0
ร่วมติดตามการเกิดภัยพิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	46	93.9

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน ดังนี้

2.1 การปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมาแล้วเป็นระยะเวลากี่ปี พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 55.1 ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี ร้อยละ 44.9 ปฏิบัติงานมาแล้ว 1 ปี ปฏิบัติงานมาแล้วเฉลี่ย 1.55 ปี

2.2 การเป็นอาสาของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) ทั้งหมดเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน (กษ.) ร้อยละ 89.8 เป็นผู้แทนเกษตรกร ร้อยละ 28.6 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 6.1 เท่ากันเป็นอาสาสมัครเกษตรกรและสหกรณ์ กับเป็นอาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ร้อยละ 4.1 เป็นอาสาปศุสัตว์ และร้อยละ 2 เท่ากันเป็นอาสาสมัครฝนหลวง กับเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี กับเป็นประมงอาสา กับเป็นอาสาสหกรณ์ กับเป็นอาสาสมัครชวาษาชั้นนำ

2.3 สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 75.5 สาเหตุมาจากการมีอาชีพเป็นเกษตรกร ร้อยละ 16.3 เกิดจากผู้ใหญ่บ้านชักชวน และ ร้อยละ 8.2 เกิดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแนะนำ

2.4 การเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมดเคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.5 การศึกษาดูงานด้านการเกษตร หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 24.5 เคยได้รับการศึกษาดูงาน ได้แก่ การศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาดูงานศูนย์ข้าวชุมชนที่อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตยางพาราที่จังหวัดพิจิตร โลก

2.6 การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด (ทพศ.) จัดเก็บตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่น ๆ และ จัดเก็บตามแบบรายงานการปลูกพืชรายหมู่บ้าน (รม.)

2.7 วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร(ทบก.01)ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ได้ประชาสัมพันธ์ อธิบายแบบฟอร์ม และร่วมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

2.8 วิธีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ทพศ.)ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ได้ประชาสัมพันธ์ อธิบายแบบฟอร์ม และร่วมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ

2.9 การร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ได้ร่วมเวทีประชาคม เสนอข้อมูลทางการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน ร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน และร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผน

2.10 วิธีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ได้รวบรวมปัญหาจากอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้าน และร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

2.11 วิธีการประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ได้รวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้านการเกษตรในหมู่บ้าน ได้จัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายเพื่อฝึกอบรมให้ความรู้ทางด้านการเกษตร และประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.12 การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมด ได้มีการสำรวจปัญหาเกษตรกร ร้อยละ 98

ได้ประสานงานแก้ไขปัญหของเกษตรกร ร้อยละ 87.8 ได้ประสานเชิญวิทยากรให้ความรู้ในหมู่บ้าน และร้อยละ 40.8 ได้เป็นวิทยากรเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ

2.13 การประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหของเกษตรกร ในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมดได้มีการสำรวจปัญหาเกษตรกร ร้อยละ 98 ได้ประสานงานแก้ไขปัญหของเกษตรกร ร้อยละ 87.8 ได้ประสานเชิญวิทยากรให้ความรู้ในหมู่บ้าน และร้อยละ 40.8 ได้เป็นวิทยากรเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การรายงานสถานการณ์ผลิตพืช (รม.) การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพส.) การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่นๆ การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วมประชาสัมพันธ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกร การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

3.1 ระดับความคิดเห็นต่อความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลตามบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.4 ระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประเด็น	ระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)												(SD)	ความหมาย
	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
	(O)						ความหมาย							
1.การรายงาน สถานการณ์การผลิต พืช (รม.)	19 (38.8)	19 (38.8)	10 (20.4)	1 (2.0)	0 (0.0)	4.14 (0.816)	มาก	177 (47.2)	152 (40.5)	44 (11.7)	2 (0.5)	0 (0.0)	4.34 (0.703)	มากที่สุด
2.การช่วยเงินทะเบียน เกษตรกร (ทบอ.01)	29 (59.2)	17 (34.7)	3 (6.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.53 (0.616)	มากที่สุด	247 (65.9)	107 (28.5)	21 (5.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.60 (0.594)	มากที่สุด
3.การช่วย ประชาสัมพันธ์และ เงินทะเบียนผู้ปลูกพืช เศรษฐกิจตามแบบการ เงินทะเบียนพืช เศรษฐกิจ (ทพศ.)	28 (57.1)	17 (34.7)	4 (8.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.49 (0.649)	มากที่สุด	233 (62.1)	115 (30.7)	27 (7.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.55 (0.627)	มากที่สุด
4.การช่วย ประชาสัมพันธ์และ ประสานงานจัดเก็บ ข้อมูลตามภารกิจ หน่วยงานของ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์อื่นๆ	17 (34.7)	21 (42.9)	10 (20.4)	1 (2.0)	24 (28.92)	4.10 (0.797)	มาก	182 (48.5)	140 (37.3)	53 (14.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.34 (0.714)	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)													
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
	(σ) ความหมาย						(SD) ความหมาย							
5.การร่วมเวทีประชาคม จัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	22 (44.9)	18 (36.7)	9 (18.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.27 (0.758)	มากที่สุด	195 (52.0)	125 (33.3)	54 (14.4)	1 (0.3)	0 (0.0)	4.37 (0.734)	มากที่สุด
6. การเสนอข้อมูล การเกษตรของหมู่บ้านให้ กรรมการหมู่บ้านและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	20 (40.8)	19 (38.8)	9 (18.4)	1 (2.0)	0 (0.0)	4.18 (0.808)	มาก	182 (48.5)	145 (38.7)	47 (12.5)	1 (0.3)	0 (0.0)	4.35 (0.705)	มากที่สุด
7. การเสนอปัญหา/ความ ต้องการของเกษตรกรใน หมู่บ้าน	22 (44.9)	23 (46.9)	3 (6.1)	1 (2.0)	0 (0.0)	4.35 (0.694)	มากที่สุด	198 (52.8)	121 (32.3)	56 (14.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.38 (0.732)	มากที่สุด
8. การร่วมพิจารณาการ จัดทำแผนการเกษตรใน หมู่บ้าน	21 (42.9)	16 (32.7)	11 (22.4)	1 (2.0)	0 (0.0)	4.16 (0.850)	มาก	197 (52.5)	115 (30.7)	63 (16.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.36 (0.753)	มากที่สุด
9. การร่วมประชาพิจารณ์ แผน/เสนอแผนพัฒนา การเกษตร	21 (42.9)	15 (30.6)	12 (24.5)	0 (0.0)	1 (2.0)	4.12 (0.927)	มาก	191 (50.9)	11 (29.6)	71 (18.9)	2 (0.5)	0 (0.0)	4.31 (0.791)	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)													
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49							เกษตรกร n = 375						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
	(O) ความหมาย						(SD) ความหมาย							
10. การรวบรวม/ จัดลำดับความสำคัญ ของปัญหาในการ ประกอบอาชีพด้าน การเกษตรใน หมู่บ้าน	22 (44.9)	18 (36.7)	8 (16.3)	0 (0.0)	1 (2.0)	4.22 (0.872)	มากที่สุด	198 (52.8)	128 (34.1)	49 (13.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.40 (0.709)	มากที่สุด
11. การจัดทำแผน/ เตรียมบุคคล เป้าหมายในการ ฝึกอบรมทาง การเกษตร	21 (42.9)	18 (36.7)	9 (18.4)	0 (0.0)	1 (2.0)	4.18 (0.882)	มาก	177 (47.2)	136 (36.3)	62 (16.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.31 (0.738)	มากที่สุด
12. การประสาน/ อำนวยความสะดวก วิทยากรของ หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการ ถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกร	24 (49)	15 (30.6)	9 (18.4)	0 (0.0)	1 (2.0)	4.27 (0.836)	มากที่สุด	189 (50.4)	130 (34.7)	56 (14.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.35 (0.727)	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)												ความหมาย	
	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
(O)						ความหมาย						(SD)	ความหมาย	
13. การรายงาน ศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลง พยากรณ์ รายงานการ ระบาด เตือน การระบาด	24 (49.0)	13 (26.5)	12 (24.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.24 (0.830)	มากที่สุด	186 (49.6)	128 (34.1)	60 (16.0)	1 (0.3)	0 (0.0)	4.33 (0.748)	มากที่สุด
14. การรายงาน ข้อมูล ผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย	31 (63.3)	12 (24.5)	6 (12.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.51 (0.711)	มากที่สุด	218 (58.1)	115 (30.7)	42 (11.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.47 (0.689)	มากที่สุด
15. การรายงาน สินค้าเกษตร ตกต่ำ	27 (55.1)	16 (32.7)	4 (8.2)	1 (2.0)	1 (2.0)	4.37 (0.883)	มากที่สุด	194 (51.7)	120 (32.0)	61 (16.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.35 (0.745)	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย ทั้งหมด	4.27 (0.778)						มากที่สุด						4.38 (0.714)	มากที่สุด

ตารางที่ 4.5 ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่เป็นอยู่

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ (จำนวน/ร้อยละ)												(SD)	ความหมาย	
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย			
						(σ)	ความหมาย								
1.การรายงาน สถานการณ์การผลิต พืช (รวม.)	1 (2.0)	15 (30.6)	29 (59.2)	4 (8.2)	0 (0.0)	3.27 (0.638)	ปานกลาง	10 (2.7)	170 (45.3)	178 (47.5)	17 (4.5)	0 (0.0)	3.46 (0.627)	มาก	
2.การช่วยขึ้นทะเบียน เกษตรกร (ทบค.01)	9 (18.4)	15 (30.6)	24 (49.0)	1 (2.0)	0 (0.0)	3.65 (0.805)	มาก	24 (6.4)	168 (44.8)	161 (42.9)	22 (5.9)	0 (0.0)	3.52 (0.705)	มาก	
3.การช่วย ประชาสัมพันธ์และขึ้น ทะเบียนผู้ปลูกพืช เศรษฐกิจตามแบบการ ขึ้นทะเบียนพืช เศรษฐกิจ (ทพศ.)	9 (18.4)	16 (32.7)	23 (46.9)	1 (2.0)	0 (0.0)	3.67 (0.801)	มาก	22 (5.9)	158 (42.1)	167 (44.5)	28 (7.5)	0 (0.0)	3.46 (0.719)	มาก	
4.การช่วย ประชาสัมพันธ์และ ประสานงานจัดเก็บ ข้อมูลตามภารกิจ หน่วยงานของ กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์อื่น ๆ	2 (4.1)	10 (20.4)	33 (67.3)	3 (6.1)	1 (2.0)	3.18 (0.697)	ปานกลาง	7 (1.9)	102 (27.2)	227 (60.5)	39 (10.4)	0 (0.0)	3.21 (0.640)	ปานกลาง	

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ (จำนวน/ร้อยละ)													
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	(SD)	ความหมาย
5.การร่วมเวทีประชาคม จัดทำแผนพัฒนา การเกษตร	4 (8.2)	13 (26.5)	31 (63.3)	1 (2.0)	0 (0.0)	3.41 (0.674)	มาก	11 (2.9)	125 (33.3)	207 (55.2)	32 (8.5)	0 (0.0)	3.31 (0.666)	ปานกลาง
6. การเสนอข้อมูล การเกษตรของหมู่บ้านให้ กรรมการหมู่บ้านและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4 (8.2)	14 (28.6)	30 (61.2)	1 (2.0)	0 (0.0)	3.43 (0.677)	มาก	8 (2.1)	131 (34.9)	210 (56.0)	26 (6.9)	0 (0.0)	3.32 (0.633)	ปานกลาง
7. การเสนอปัญหา/ความ ต้องการของเกษตรกรใน หมู่บ้าน	4 (8.2)	19 (38.8)	24 (49.0)	3 (6.1)	0 (0.0)	3.45 (0.709)	มาก	9 (2.4)	122 (32.5)	211 (56.3)	32 (8.5)	1 (0.3)	3.28 (0.662)	ปานกลาง
8. การร่วมพิจารณาการ จัดทำแผนการเกษตรใน หมู่บ้าน	5 (10.2)	11 (22.4)	30 (61.2)	3 (6.1)	0 (0.0)	3.37 (0.755)	ปานกลาง	14 (3.7)	127 (33.9)	198 (52.8)	36 (9.6)	0 (0.0)	3.32 (0.696)	ปานกลาง
9. การร่วมปรึกษาหารือ แผน/เสนอแผนพัฒนา การเกษตร	4 (8.2)	11 (22.4)	29 (59.2)	4 (8.2)	1 (2.0)	3.27 (0.811)	ปานกลาง	9 (2.4)	107 (28.5)	223 (59.5)	35 (9.3)	1 (0.3)	3.23 (0.657)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ป็นอยู่ (จำนวน/ร้อยละ)												(σ)	ความหมาย	(SD)	ความหมาย
	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย				
10. การรวบรวม/ จัดลำดับความสำคัญ ของปัญหาในการ ประกอบอาชีพด้าน การเกษตรในหมู่บ้าน	1 (2.0)	15 (30.6)	30 (61.2)	2 (4.1)	1 (2.0)	3.27 (0.670)	ปานกลาง	11 (2.9)	138 (36.8)	193 (51.5)	33 (8.8)	0 (0.0)	3.34 (0.678)	ปานกลาง		
11. การจัดทำแผน/ เตรียมบุคคลเป้าหมาย ในการฝึกอบรมทาง การเกษตร	2 (4.1)	15 (30.6)	29 (59.2)	2 (4.1)	1 (2.0)	3.31 (0.713)	ปานกลาง	7 (1.9)	86 (22.9)	240 (64.0)	40 (10.7)	2 (0.5)	3.15 (0.641)	ปานกลาง		
12. การประสาน/ อำนวยความสะดวก วิทยากรของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ เกษตรกร	1 (2.0)	19 (38.8)	26 (53.1)	3 (6.1)	0 (0.0)	3.37 (0.636)	ปานกลาง	5 (1.3)	116 (30.9)	217 (57.9)	35 (9.3)	2 (0.5)	3.23 (0.652)	ปานกลาง		

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ (จำนวน/ร้อยละ)														
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375								
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย			
	(O)						ความหมาย								(SD)
13. การรายงาน ศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำ แปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาด	6	12	28	3	0	3.43	มาก	7	130	189	46	3	3.25	ปานกลาง	
	(12.2)	(24.5)	(57.1)	(6.1)	(0.0)	(0.791)		(1.9)	(34.7)	(50.4)	(12.3)	(0.8)	(0.719)		
14. การรายงาน ข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝน แล้ง น้ำเสีย	10	14	23	2	0	3.65	มาก	16	154	170	33	2	3.40	ปานกลาง	
	(20.4)	(28.6)	(46.9)	(4.1)	(0.0)	(0.855)		(4.3)	(41.1)	(45.3)	(8.8)	(0.5)	(0.731)		
15. การรายงาน สินค้าเกษตรตกต่ำ	7	12	25	4	1	3.41	มาก	8	90	224	44	9	3.12	ปานกลาง	
	(14.3)	(24.5)	(51.0)	(8.2)	(2.0)	(0.911)		(2.1)	(24.0)	(59.7)	(11.7)	(2.4)	(0.725)		
รวมเฉลี่ยทั้งหมด						3.41	มาก						3.30	ปานกลาง	
						(0.743)							(0.677)		

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน

จากข้อมูลความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร โดยภาพรวม พบว่า
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความเห็นว่าระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่
ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) และเกษตรกรทั่วไปมีความเห็นว่าระดับความจำเป็นต่อการ
ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.38)

เมื่อพิจารณาระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เห็นว่าระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในระดับมาก
ที่สุดเรียงลำดับดังนี้ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่
น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตาม
แบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ การเสนอปัญหา/ความ
ต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การประสาน/
อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร การ
รายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด และการรวบรวม/
จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 4.53,
4.51, 4.49, 4.37, 4.35, 4.27, 4.27, 4.24 และ ค่าเฉลี่ย = 4.22) ตามลำดับ และอาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้านเห็นว่าระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การเสนอข้อมูล
การเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผน/เตรียมบุคคล
เป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การ
รายงานสถานการณ์ผลิตพืช (รม.) การร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร และการ
ช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์อื่นๆ (ค่าเฉลี่ย=4.18, 4.18, 4.16, 4.14, 4.12 และ ค่าเฉลี่ย = 4.10) ตามลำดับ

เกษตรกร เห็นว่าระดับความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด เรียงลำดับ
ดังนี้ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูก
พืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำ
ท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้าน
การเกษตรในหมู่บ้าน การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การร่วมเวที
ประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การ
เสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสาน/
อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร การ

รายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ การรายงานสถานการณ์ผลิตพืช (รม.) การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่นๆ การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด การร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร และการจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย=4.60, 4.55, 4.47, 4.40, 4.38, 4.37, 4.36, 4.35, 4.35, 4.35, 4.34, 4.34, 4.33, 4.31 และค่าเฉลี่ย 4.31) ตามลำดับ

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

จากข้อมูลการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยภาพรวม พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความเห็นว่าระดับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.41) และเกษตรกรทั่วไปมีความเห็นว่าระดับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30)

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เห็นว่าระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร และการรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย = 3.67, 3.65, 3.65, 3.45, 3.43, 3.43, 3.41 และ ค่าเฉลี่ย = 3.41) ตามลำดับ และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร การรายงานสถานการณ์ผลิตพืช (รม.) การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน และการช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.37, 3.31, 3.27, 3.27, 3.27, 3.27, และ ค่าเฉลี่ย = 3.18) ตามลำดับ

เกษตรกร เห็นว่าระดับการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ในระดับมากเรียงลำดับดังนี้ การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การรายงานสถานการณ์ผลิตพืช (รม.) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) (ค่าเฉลี่ย=3.52, 3.46 และ ค่าเฉลี่ย = 3.46) ตามลำดับ และเกษตรกรทั่วไปเห็นว่าระดับการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด การร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่นๆ การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ (ค่าเฉลี่ย=3.40, 3.34, 3.32, 3.32, 3.31, 3.31, 3.28, 3.25, 3.23, 3.21, 3.15 และ ค่าเฉลี่ย = 3.12)

3.2 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.6 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.สำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน (กรมส่งเสริมการเกษตร)				
ไม่เคย	0	0	12	3.2
เคย	49	100	363	96.8
2.สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร				
ไม่เคย	48	98.0	369	98.4
เคย	1	2.0	6	1.6

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

หน่วยงาน	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์				
ไม่เคย	35	71.4	183	48.8
เคย	14	28.6	192	51.2
4 กรมประมง				
ไม่เคย	19	38.8	97	25.9
เคย	30	61.2	278	74.1
5 กรมปศุสัตว์				
ไม่เคย	16	32.7	67	17.9
เคย	33	67.3	308	82.1
6 กรมพัฒนาที่ดิน				
ไม่เคย	12	24.5	133	35.5
เคย	37	75.5	242	64.5
7 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์				
ไม่เคย	32	65.3	199	53.1
เคย	17	34.7	176	46.9
8 กรมสหกรณ์				
ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย
เคย	เคย	เคย	เคย	เคย
9 กรมชลประทาน				
ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย
เคย	เคย	เคย	เคย	เคย
10 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร				
ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย
เคย	เคย	เคย	เคย	เคย

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

หน่วยงาน	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)				
ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย
เคย	เคย	เคย	เคย	เคย
12 กรมการข้าว				
ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย
เคย	เคย	เคย	เคย	เคย
13 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง				
ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย	ไม่เคย
เคย	เคย	เคย	เคย	เคย

จากตารางที่ 4.6 วิเคราะห์การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แยกเป็นจากสำนักงานเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร) ทั้งหมด กรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 75.5 กรมปศุสัตว์เท่ากับสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 67.3 กรมชลประทานร้อยละ 65.3 กรมประมงร้อยละ 61.2 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ร้อยละ 55.1 กรมการข้าวร้อยละ 53.1 เกษตรและสหกรณ์ร้อยละ 34.7 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ร้อยละ 28.6 เศรษฐกิจการเกษตรร้อยละ 10.2 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางร้อยละ 8.2 และสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรร้อยละ 2

เกษตรกร เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แยกเป็นจากสำนักงานเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร) ร้อยละ 96.8 สหกรณ์การเกษตรร้อยละ 94.7 กรมปศุสัตว์ร้อยละ 82.1 กรมชลประทานร้อยละ 77.6 กรมประมงร้อยละ 74.1 กรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 64.5 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (สปก.) ร้อยละ 61.9 กรมการข้าวร้อยละ 55.2 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ร้อยละ 51.2 เกษตรและสหกรณ์ร้อยละ 46.9 กองทุนสงเคราะห์สวนยางร้อยละ 13.9 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร้อยละ 8.3 และสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรร้อยละ 1.6

3.3 ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ ความพึงพอใจด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ความพึงพอใจด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ความพึงพอใจด้านการติดตามสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่างๆ ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านความร่วมมือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.7 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)												(σ)	ความหมาย	(SD)	ความหมาย
	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย				
1.ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน	5	31	10	2	1	3.73	มาก	55	209	98	12	1	3.81	มาก		
การเกษตรของหมู่บ้าน	(10.2)	(63.3)	(20.4)	(4.1)	(2.0)	(0.861)		(14.7)	(55.7)	(26.1)	(3.2)	(0.3)	(0.726)			
2.ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	4	18	24	3	0	3.47	มาก	40	204	111	20	0	3.70	มาก		
ระดับหมู่บ้าน	(8.2)	(26.7)	(49.0)	(6.1)	(0.0)	(0.739)		(10.7)	54.4	(29.6)	(5.3)	(0.0)	(0.728)			
3.ด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร	5	22	19	2	1	3.57	มาก	42	150	147	35	1	3.53	มาก		
เกษตรกร	(10.2)	(44.9)	(38.8)	(4.1)	(2.0)	(0.816)		(11.2)	(40.0)	(39.2)	(9.3)	(0.3)	(0.823)			
4.ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5	20	21	1	2	3.51	มาก	33	146	167	29	0	3.49	มาก		
สถานการณ์การเกษตรและรายงาน	(10.2)	(40.8)	(42.9)	(2.0)	(4.1)	(0.869)		(8.8)	(38.9)	(44.5)	(7.7)	(0.0)	(0.763)			

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)													
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49							เกษตรกร n = 375						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
	(σ) ความหมาย						(SD) ความหมาย							
5. ด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่าง ๆ	5	25	17	2	0	3.67	มาก	31	175	153	16	0	3.59	มาก
	(10.2)	(51.	(34.7)	(4.1)	(0.0)	(0.718)		(8.3)	(46.	(40.8)	(4.3)	(0.0)	(0.703)	
		0)						7)						
6. ด้านการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	17	20	4	0	3.59	มาก	27	181	151	15	1	3.58	มาก
	(16.3)	(34.	(40.8)	(8.2)	(0.0)	(0.864)		(7.2)	48.3	(40.3)	(4.0)	(0.3)	(0.696)	
		7)												
7. ด้านความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับ ออสม.	4	20	22	2	1	3.49	มาก	32	118	178	37	10	3.33	ปานกลาง
	(8.2)	(40.	(44.9)	(4.1)	(2.0)	(0.794)		(8.5)	(31.	(47.5)	(9.9)	(2.7)	(0.867)	
		8)						5)						
8. ด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านโดยรวม	7	15	25	1	1	3.53	มาก	33	166	155	20	1	3.56	มาก
	(14.3)	(30.	(51.0)	(2.0)	(2.0)	(0.844)		(8.8)	(44.	(41.3)	(5.3)	(0.3)	(0.739)	
		6)						3)						
รวมเฉลี่ยทั้งหมด						3.57	มาก						3.57	มาก
						(0.813)							(0.756)	

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัคร เกษตร โดยรวม พบว่า จากข้อมูลความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดย ภาพรวม พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) และเกษตรกรทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57)

จากการศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้วยตนเอง โดยรวมพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่างๆ ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ความพึงพอใจด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวม ความพึงพอใจด้านการติดตามสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย=3.73, 3.67 , 3.59 , 3.57 ,3.53, 3.51 , 3.49 และ ค่าเฉลี่ย = 3.47) ตามลำดับ

จากการศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสอบถามเกษตรกร โดยรวมพบว่าเกษตรกรทั่วไปมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ความพึงพอใจด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่างๆ ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวม ความพึงพอใจด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ความพึงพอใจด้านการติดตามสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.81, 3.70 , 3.59 , 3.58 , 3.56 , 3.53 , 3.49 และ ค่าเฉลี่ย = 3.33) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน	ระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (จำนวน/ร้อยละ)												ความหมาย	
	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
					($\bar{X}$)							(SD)		
1. กรมส่งเสริม การเกษตร	19 (38.8)	15 (30.6)	9 (18.4)	5 (10.2)	1 (2.0)	3.94 (1.088)	มาก	176 (46.9)	164 (43.7)	32 (8.5)	2 (0.5)	1 (0.3)	4.37 (0.684)	มากที่สุด
2 สำนักฝนหลวง และการบินเกษตร	0 (0.0)	1 (2.0)	20 (40.8)	19 (38.8)	9 (18.4)	2.27 (0.785)	น้อย	9 (2.4)	27 (7.2)	122 (32.5)	132 (35.2)	85 (22.7)	2.31 (0.980)	น้อย
3 กรมตรวจบัญชี สหกรณ์	0 (0.0)	4 (8.2)	18 (36.7)	16 (32.7)	11 (22.4)	2.31 (0.918)	น้อย	19 (5.1)	106 (28.3)	134 (35.7)	77 (20.5)	39 (10.4)	2.97 (1.053)	ปานกลาง
4 กรมประมง	0 (0.0)	13 (26.5)	20 (40.8)	7 (14.3)	9 (18.4)	2.76 (1.051)	ปานกลาง	33 (8.8)	166 (44.3)	137 (36.5)	32 (8.5)	7 (1.9)	3.50 (0.843)	มาก
5 กรมปศุสัตว์	2 (4.1)	12 (24.5)	20 (40.8)	10 (20.4)	5 (10.2)	2.92 (1.017)	ปานกลาง	35 (9.3)	189 (50.4)	125 (33.3)	21 (5.6)	5 (1.3)	3.61 (0.787)	มาก
6 กรมพัฒนาที่ดิน	4 (8.2)	16 (32.7)	20 (40.8)	4 (8.2)	5 (10.2)	3.20 (1.060)	ปานกลาง	33 (8.8)	178 (47.5)	96 (25.6)	39 (10.4)	29 (7.7)	3.39 (1.044)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

หน่วยงาน	ระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (จำนวน/ร้อยละ)												ความหมาย	
	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
						($\bar{O}$)	ความหมาย						(SD)	ความหมาย
7สำนักงาน	4	8	24	6	7	2.92	ปานกลาง	29	97	161	45	43	3.06	ปานกลาง
เกษตรและ	(8.2)	(16.3)	(49.0)	(12.2)	(14.3)	(1.096)		(7.7)	(25.9)	(42.9)	(12)	(11.5)	(1.070)	
สหกรณ์														
8 กรมสหกรณ์	1	17	17	7	7	2.96	ปานกลาง	53	232	80	8	2	3.87	มาก
	(2.0)	(34.7)	(34.7)	(14.3)	(14.3)	(1.079)		(14.1)	(61.9)	(21.3)	(2.1)	(0.5)	(0.687)	
9 กรม	2	11	13	11	12	2.59	น้อย	62	173	93	24	23	3.61	มาก
ชลประทาน	(4.1)	(22.4)	(26.5)	(22.4)	(24.5)	(1.206)		(16.5)	(46.1)	(24.8)	(6.4)	(6.1)	(1.034)	
10 สำนักงาน	0	2	21	15	11	2.29	น้อย	15	55	179	82	44	2.77	ปานกลาง
เศรษฐกิจ	(0.0)	(4.1)	(42.9)	(30.6)	(22.4)	(0.866)		(4.0)	(14.7)	(47.7)	(21.9)	(11.7)	(0.973)	
การเกษตร														

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

หน่วยงาน	ระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (จำนวน/ร้อยละ)												(O)	ความหมาย	(SD)	ความหมาย
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375									
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย				
11 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร	2 (4.1)	11 (22.4)	17 (34.7)	12 (24.5)	7 (14.3)	2.78 (1.085)	ปานกลาง	30 (8.0)	138 (36.8)	144 (38.4)	42 (11.2)	21 (5.6)	3.30 (0.966)	ปานกลาง		
12 กรมการข้าว	0 (0.0)	15 (30.6)	11 (22.4)	12 (24.5)	11 (22.4)	2.61 (1.151)	ปานกลาง	35 (9.3)	119 (31.7)	148 (39.5)	37 (9.9)	36 (9.6)	3.21 (1.063)	ปานกลาง		
13 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง	0 (0.0)	5 (10.2)	12 (24.5)	18 (36.7)	14 (28.6)	2.16 (0.965)	น้อย	6 (1.6)	24 (6.4)	80 (21.3)	191 (50.9)	74 (19.7)	2.19 (0.881)	น้อย		
รวมเฉลี่ยทั้งหมด						2.74 (1.028)	ปานกลาง						3.24 (0.928)	ปานกลาง		

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า จากข้อมูลความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยภาพรวม พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจต่อการสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.74) และเกษตรกรทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.24)

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความพึงพอใจระดับมากเรียงลำดับดังนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย=3.94) มีความพึงพอใจระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ พัฒนาที่ดิน กรมสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมประมง กรมการข้าว (ค่าเฉลี่ย = 3.20, 2.96, 2.92, 2.92, 2.78, 2.76 และ ค่าเฉลี่ย = 2.61) มีความพึงพอใจระดับน้อยเรียงลำดับดังนี้ กรมชลประทาน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ค่าเฉลี่ย = 2.59, 2.31, 2.29, 2.27 และ ค่าเฉลี่ย = 2.16)

เกษตรกร มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดเรียงลำดับดังนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย=4.37) มีความพึงพอใจระดับมากเรียงลำดับดังนี้ กรมสหกรณ์ กรมปศุสัตว์ กรมชลประทาน กรมประมง (ค่าเฉลี่ย = 3.87, 3.61, 3.61 และ ค่าเฉลี่ย = 3.50) ตามลำดับ มีความพึงพอใจระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ พัฒนาที่ดิน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมการข้าว สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ค่าเฉลี่ย = 3.39, 3.30, 3.21, 3.06, 2.97 และ ค่าเฉลี่ย = 2.77) ตามลำดับ มีความพึงพอใจระดับน้อยเรียงลำดับดังนี้ สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ค่าเฉลี่ย=2.31 และ ค่าเฉลี่ย = 2.19) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตร

หมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

การศึกษาครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพื่อหาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรว่า ตัวแปรเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องอย่างไร ดังนี้

ตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ค่านัยสำคัญ (Sig)
1.ด้านสังคม		
1.1 อายุ (ปี)	-0.095	0.067
1.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.019	0.718
2.ด้านเศรษฐกิจ		
2.1 รายได้ทั้งหมด	-0.035	0.495
2.2 พื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นของตนเอง	-0.080	0.124
2.3 พื้นที่ถือครองทั้งหมด	0.016	0.758

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4.9 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ทั้งหมด พื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นของตนเอง พื้นที่ถือครองทั้งหมด ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านว่ามีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้รวมทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรเป็นของตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ขนาดพื้นที่ถือครองทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่และไม่มีปัจจัยใดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่เลย

ตอนที่ 5 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

5.1 ปัญหา/อุปสรรค ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ปัญหา/อุปสรรคต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสอบถามอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไป ได้แก่ การปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกร ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา ด้านงานเร่งด่วน ที่ต้องเก็บข้อมูลส่งด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้าง ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน ด้านคำสั่ง นโยบายไม่ชัดเจน ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ

ตารางที่ 4.10 ปัญหา/อุปสรรค ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ปัญหา/อุปสรรค	ระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)												ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
1.ด้านความรู้ ความสามารถที่ใช้ ส่งเสริมแนะนำต่อ เกษตรกร	4	8	26	8	3	3.04	ปานกลาง	43	113	122	87	10	3.25	ปานกลาง
	(8.2)	(16.3)	(53.1)	(16.3)	(6.1)	(0.957)		(11.5)	(30.1)	(32.5)	(23.2)	(2.7)	(1.020)	
2. ด้าน งบประมาณและ วัสดุอุปกรณ์	2	13	15	11	8	2.80	ปานกลาง	31	115	180	36 (9.6)	13	3.31	ปานกลาง
	(4.1)	(26.5)	(30.6)	(22.4)	(16.3)	(1.136)		(8.3)	(30.7)	(48.0)		(3.5)	(0.883)	
3.ด้านความร่วมมือ ของเกษตรกรใน หมู่บ้าน	0	11	24	10	4	2.86	ปานกลาง	37	99	136	92	11	3.16	ปานกลาง
	(0.0)	(22.4)	(49.0)	(20.4)	(8.2)	(0.866)		(9.9)	(26.4)	(32.5)	(24.5)	(2.9)	(1.000)	
4.ด้านเวลาในการ ปฏิบัติงานอาสา	0	7	25	12	5	2.69	ปานกลาง	30	106	152	80	7	3.19	ปานกลาง
	(0.0)	(14.3)	(51.0)	(24.5)	(10.2)	(0.847)		(8.0)	(28.3)	(40.5)	(21.3)	(1.9)	(0.925)	
5.ด้านงานเร่งด่วน ที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง	1	14	19	9	6	2.90	ปานกลาง	28	101	147	90	9	3.13	ปานกลาง
	(2.0)	(28.6)	(38.8)	(18.4)	(12.2)	(1.026)		(7.5)	(26.9)	(39.2)	(24.0)	(2.4)	(0.943)	
6.ด้านการกรอก ข้อมูลที่ผิดพลาด	0	10	23	12	4	2.80	ปานกลาง	26	95	125	119	10	3.02	ปานกลาง
	(0.0)	(20.4)	(46.9)	(24.5)	(8.2)	(0.866)		(6.9)	(25.3)	(33.3)	(31.7)	(2.7)	(0.978)	

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ปัญหา/อุปสรรค	ระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)													
	อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 375							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย		
					($\bar{O}$)	ความหมาย						(SD)	ความหมาย	
7.ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย	3	10	20	13	3	2.94	ปานกลาง	27	95	146	97	10	3.09	ปานกลาง
	(6.1)	(20.4)	(40.8)	(26.5)	(6.1)	(0.98)		(7.2)	(25.3)	(38.9)	(25.9)	(2.7)	(0.950)	
8.ด้านความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้าง	2	13	23	9	2	3.08	ปานกลาง	38	100	129	95	13	3.15	ปานกลาง
	(4.1)	(26.5)	(46.9)	(18.4)	(4.1)	(0.886)		(10.1)	(26.7)	(34.4)	(25.3)	(3.5)	(1.022)	
9.ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน	2	12	17	16	2	2.92	ปานกลาง	38	92	134	99	12	3.12	ปานกลาง
	(4.1)	(24.5)	(34.7)	(32.7)	(4.1)	(0.954)		(10.1)	(24.5)	(35.7)	(26.4)	(3.2)	(1.015)	
10.ด้านคำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน	0	14	21	10	4	2.92	ปานกลาง	41	89	144	94	7	3.17	ปานกลาง
	(0.0)	(28.6)	(42.9)	(20.4)	(8.2)	(0.909)		(10.9)	(23.7)	(38.4)	(25.1)	(1.9)	(0.987)	
11.ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน	2	9	18	13	7	2.71	ปานกลาง	43	91	130	105	6	3.16	ปานกลาง
	(4.1)	(18.4)	(36.7)	(26.5)	(14.3)	(1.061)		(11.5)	(24.3)	(34.7)	(28.0)	(1.6)	(1.011)	

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ปัญหา/ อุปสรรค	ระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (จำนวน/ร้อยละ)																	
	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน N = 49						เกษตรกร n = 49											
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ความหมาย				
						($\bar{X}$)									(SD)	ความหมาย		
12.ด้าน ภาระงานที่ รับผิดชอบ มากเกินไป	3	10	21	7	9	2.82	ปานกลาง	38	72	208	43	14	3.21	ปานกลาง				
	(6.1)	(20.4)	(42.9)	(14.3)	(18.4)	(1.149)		(10.1)	(19.2)	(55.5)	(11.5)	(3.7)	(0.906)					
13.ด้านการ ประสานงาน กับ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ	1	9	20	9	10	2.63	ปานกลาง	31	77	162	94	11	3.06	ปานกลาง				
	(2.0)	(18.4)	(40.8)	(18.4)	(20.4)	(1.074)		(8.3)	(20.5)	(43.2)	(25.1)	(2.9)	(0.950)					
รวมเฉลี่ย ทั้งหมด							2.85	ปานกลาง									3.15	ปานกลาง
						(0.978)									(0.968)			

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ปัญหา/อุปสรรคต่างๆ ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไป พบว่า จากข้อมูลโดยภาพรวม พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับของปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.85) และเกษตรกรทั่วไปมีระดับของปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15)

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีระดับของปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ ด้านความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้าง ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกร ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน ด้านคำสั่งนโยบายไม่ชัดเจน ด้านงานเร่งด่วน ที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย=3.08, 3.04, 2.94, 2.92, 2.92, 2.90, 2.86, 2.82, 2.80, 2.80, 2.71, 2.69 และ ค่าเฉลี่ย = 2.63)

เกษตรกร มีระดับของปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานระดับปานกลางเรียงลำดับดังนี้ ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกร ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา ด้านคำสั่ง นโยบายไม่ชัดเจน ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้าง ด้านงานเร่งด่วน ที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.31, 3.25, 3.21, 3.19, 3.17, 3.16, 3.16, 3.15, 3.13, 3.12, 3.09, 3.06 และ ค่าเฉลี่ย = 3.02)

5.2 ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ อธิบายแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างเข้าใจ จะได้เก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง ประสานงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมการจัดทำแผนพร้อมกันจะได้เสนอของบประมาณได้ตามเป้าหมาย ฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะ เพื่อถ่ายทอดต่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง ช่วยเหลือภัยธรรมชาติอย่างรวดเร็วและถูกต้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลภัยธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและมีการเฝ้าระวังภัยเป็นประจำทุกเดือน ดินตัวอยู่เสมอ

จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน
จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน
มีค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน

ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะ ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ	อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน(N=49)		เกษตรกร (n=375)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.อธิบายแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างเข้าใจ เพื่อการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง	21	42.8	313	83.5
2.ประสานงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมการจัดทำแผนพร้อมกันจะได้เสนอของบประมาณได้ตามเป้าหมาย	5	10.2	215	57.3
3.ฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะ เพื่อถ่ายทอดต่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง	22	44.0	155	41.3
4.ช่วยเหลือเกษตรกรชาติอย่างรวดเร็วและถูกต้อง	49	100.0	309	82.4
5.อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลเกษตรกรชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและมีการเฝ้าระวังภัยเป็นประจำทุกเดือน ดันตัวอยู่เสมอ	25	51.0	312	83.2
6.จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน	15	30.6	134	35.7
7.มีค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน	49	100.0	350	93.3

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นข้อมูลข้อเสนอแนะ ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไป ปรากฏผลดังนี้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้งหมดเสนอแนะให้มีค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงานและให้ช่วยเหลือเกษตรกรชาติอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ร้อยละ 51.0 เสนอแนะให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ช่วยตรวจสอบข้อมูลภัยธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและมีการเฝ้าระวังภัยเป็นประจำทุกเดือน ดัชนีตัวอยู่เสมอ ร้อยละ 44.0 เสนอแนะให้ฝึกอบรบอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะ เพื่อถ่ายทอดต่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง ร้อยละ 42.8 เสนอแนะให้อธิบายแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างเข้าใจ เพื่อการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง ร้อยละ 30.6 เสนอแนะให้จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน และ ร้อยละ 10.2 เสนอแนะให้ประสานงานร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมการจัดทำแผนพร้อมกันจะได้เสนอของบประมาณได้ตามเป้าหมาย

เกษตรกร จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 93.3 เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน ร้อยละ 83.5 เสนอแนะให้อธิบายแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างเข้าใจ เพื่อการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง ร้อยละ 83.2 เสนอแนะให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลภัยธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและมีการเฝ้าระวังภัยเป็นประจำทุกเดือน ดัชนีตัวอยู่เสมอ ร้อยละ 82.4 เสนอแนะให้ช่วยเหลือภัยธรรมชาติอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ร้อยละ 57.3 เสนอแนะให้ประสานงานร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมการจัดทำแผนพร้อมกันจะได้เสนอของบประมาณได้ตามเป้าหมาย ร้อยละ 41.3 เสนอแนะให้ฝึกอบรบอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะ เพื่อถ่ายทอดต่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง และ ร้อยละ 35.7 เสนอแนะให้จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน

บทที่ 5

สรุปการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยปัจจัยบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สรุปผลการวิจัยทั้งในส่วนของวัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใน อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ (2) ศึกษาบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร (3) ศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (4) หาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นอยู่ (5) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

โดยศึกษาข้อมูลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 49 ราย และเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อนปี 2555 จำนวน 5,763 ครัวเรือน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของทาโร ยามาเน่ โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 ราย ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ใช้วิธีการโดยการจับสลากรายชื่อของเกษตรกร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การทดสอบความเชื่อมั่นจากกลุ่มตัวอย่าง 20 ราย เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความจำเป็นและการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรที่เป็นอยู่ ความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.953 ,0.927, 0.904

และ 0.961 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

1.3 สรุปผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกร

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.08 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า (ปวช.) ส่วนใหญ่มีการดำรงตำแหน่งอื่นๆ ทางสังคม เช่น อสม. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 47.68 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีการดำรงตำแหน่งอื่นๆ ทางสังคม เช่น อสม. หัวหน้าคุ้ม สารวัตรกำนัน

1.3.2 สภาพเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกร

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง เฉลี่ย 25.41 ไร่ เข้าพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17.40 ไร่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เช่น ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ว่างเปล่าเฉลี่ย 27.00 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 33.92 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 3.88 คน โดยแยกเป็นชายเฉลี่ย 2.21 คน หญิงเฉลี่ย 1.71 คน มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 245,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 119,000 บาท มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 350,000 บาท ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำนากับอาชีพอื่นๆ เช่น รับราชการ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน อาชีพรองส่วนใหญ่ทำไร่ เช่น ไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง

เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง เฉลี่ย 16.89 ไร่ เข้าพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 18.76 ไร่ พื้นที่ถือครองทำการเกษตรอื่นๆ เช่น ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ว่างเปล่าเฉลี่ย 19.55 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 25.03 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 4.08 คน โดยแยกเป็นชายเฉลี่ย 2.05 คน หญิงเฉลี่ย 2.10 คน มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 258,000 บาท รายได้นอกภาคเกษตรของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 53,000 บาท มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน/ปีเฉลี่ย 290,000 บาท ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำนา อาชีพรองส่วนใหญ่รับจ้าง

1.3.3 บทบาทของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 1.55 ปี และทั้งหมดเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน (อกษ.) สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัคร ส่วนใหญ่เกิดจาก

การมีอาชีพเป็นเกษตรกร หลังจากเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทุกคนเคยรับการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาบทบาทหน้าที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เคยได้รับการศึกษาดูงานด้านต่างๆ เกี่ยวกับการเกษตร มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา มีการร่วมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ มีการประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร มีการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

1.3.4 ระดับความจำเป็นและระดับการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยรวมระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเห็นว่าจำเป็นมากที่สุด คือการช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ฯ ให้แก่เกษตรกร การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาดของรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยรวมระดับมาก โดยประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเห็นว่าปฏิบัติงานระดับมากที่สุดคือการช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยรวมระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรเห็นว่าจำเป็นมากที่สุดคือการรายงานสถานการณ์ผลิตพืช (รม.) การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่นๆ การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเสนอปัญหา/ความ

ต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วม
 ประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตร การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาใน
 การประกอบอาชีพด้านการเกษตรในหมู่บ้าน การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรม
 ทางการเกษตร การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอด
 ความรู้ให้แก่เกษตรกร การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือน
 การระบาด การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตร
 ตกต่ำ

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
 ที่เป็นอยู่โดยรวมระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เกษตรกรเห็นว่าปฏิบัติงานระดับปานกลาง คือ
 การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและ
 สหกรณ์อื่นๆ การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร การเสนอข้อมูลการเกษตรของ
 หมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกร
 ในหมู่บ้านมี การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน การร่วมประชาพิจารณ์แผน/
 เสนอแผนพัฒนาการเกษตร การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพด้าน
 การเกษตรในหมู่บ้านมี การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร การ
 ประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่
 เกษตรกร การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เดือนการระบาด การ
 รายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ

1.3.5 การสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรเคยได้รับการ
 สนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน ดังนี้

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เคยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตร
 (กรมส่งเสริมการเกษตร)มากที่สุด และเคยได้รับการสนับสนุนจากสำนักฝนหลวงและการบิน
 เกษตรน้อยที่สุด

เกษตรกร เคยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตร (กรมส่งเสริม
 การเกษตร)มากที่สุด และเคยได้รับการสนับสนุนจากสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรน้อยที่สุด

1.3.6 ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรโดยรวม

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อ
 การปฏิบัติงาน โดยรวมระดับมาก โดยประเด็นที่พอใจมาก คือด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน

การเกษตรของหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ความพึงพอใจด้านการติดตามสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่างๆ ความพึงพอใจด้านการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจด้านความร่วมมือขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ความพึงพอใจด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยรวม

1.3.7 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อกรมส่งเสริมการเกษตรระดับมากและมีความพึงพอใจต่อสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางน้อย

1.3.8 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยวิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านสังคมและเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.3.9 ปัญหา/อุปสรรคต่างๆ/ข้อเสนอแนะ ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร มีระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่างๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกร ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา ด้านงานเร่งด่วนที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ด้านความไม่เข้าใจกันไม่เปิดใจกว้าง ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน ด้านคำสั่ง นโยบายไม่ชัดเจน ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะโดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร เสนอให้มีค่าตอบแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน ให้ช่วยเหลือภัยธรรมชาติอย่างรวดเร็วและถูกต้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านช่วยตรวจสอบข้อมูลภัยธรรมชาติอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการทุจริตและมีการเฝ้าระวังภัยเป็นประจำทุกเดือน ต้นตัวอยู่เสมอ

ฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะ เพื่อถ่ายทอดต่อเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง อธิบายแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลต่างๆ อย่างเข้าใจ เพื่อการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง จัดประชุมสัมมนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการทำงาน และให้ประสานงานร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าร่วมการจัดทำแผนพร้อมกันจะได้ เสนอของบประมาณได้ตามเป้าหมาย

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรใน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการส่งเสริมการเกษตร

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาแล้ว 2 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 1.55 ปี สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัคร ส่วนใหญ่เกิดจากการมีอาชีพเป็นเกษตรกร ซึ่งต่างจาก พืชากรณี แก้วน้ำใส (2546:65) พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน มีระยะเวลาในการ ปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครมาแล้ว โดยเฉลี่ย 4.89 ปี สาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำ หมู่บ้านส่วนใหญ่เกิดจากการชักชวนของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ กัมปภัช แก้วมีศรี (2545:38) พบว่า อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่สมัครมาทำหน้าที่เนื่องจาก ผู้ใหญ่บ้านชักชวน

2.2 ระดับความจำเป็นและระดับการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความ จำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยรวมระดับมากที่สุด และมีความ คิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่โดยรวมระดับมาก และระดับปานกลางตามลำดับ ซึ่งต่างจาก จูดิชญาณ์ เปรมกิจ (2552:95) พบว่า การดำเนินงานใน บทบาทของการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดินของหมอดินอาสาโดยสรุปในภาพรวมอยู่ ในระดับน้อย

2.3 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อ กรม ส่งเสริมการเกษตรระดับมากและมีความพึงพอใจต่อสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง น้อย สอดคล้องกับ วิณา พงศ์พัฒนานนท์ (2551:92) พบว่า ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตรประจำตำบลต่อการจัดทำแผนชุมชนด้านที่งานพอใจระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ทีมงานในสำนักงานเกษตรอำเภอ ผู้นำองค์กรเกษตรกร คณะกรรมการศบค.ต. และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนทีมงานที่เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ และหน่วยงานเอกชน

2.4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ในเรื่องบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรที่เป็นอยู่มี 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง 4) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 5) รายได้รวมทั้งหมด ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

2.4.1 อายุ จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากและไม่มี ความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเมื่อมีอายุมากขึ้นการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอาจจะลดลงเนื่องจากความสามารถในการประสานงานและการสื่อสารลดลงแต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับผล การศึกษาของ อังคณา รักตระกูลธรรม และดารณี สุวรรณโพธิ์ (2540:64) ซึ่งได้ประเมินผลการ ฝึกอบรมอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) ปี 2538-2539 พบว่า อายุเป็นปัจจัยในการ ปฏิบัติงาน อพปม. ส่วนใหญ่มีอายุ 30-39 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานมีความคล่องตัวสูง และมีความ น่าเชื่อถือ ศรัทธา และได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน

2.4.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกใน ระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าแม้จำนวนสมาชิก ในครัวเรือนที่มากขึ้นทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์นั้นก็ไม่ได้มี นัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 92) พบว่า จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากร ป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภาในขั้นตอนตัดสินใจ เพราะถ้าหากจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก ทำให้มี แรงงานมากเพื่อที่จะทำงานในครัวเรือนและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมาก ขึ้นตามไปด้วย ต่างจากการศึกษาของกัมปัล แก้วมีศรี (2545:77) พบว่า จำนวนแรงงานใน ครอบครัวยังเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพปม. จังหวัด อุตรดิตถ์ การที่มีจำนวนแรงงานในครอบครัวมากขึ้นมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ อพ ปม.ลดลง

2.4.3 รายได้รวมทั้งหมด จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าแม้รายได้ที่เพิ่มขึ้นอาจจะทำให้การปฏิบัติงานลดลงเนื่องจากรายได้ที่มากเพราะมีภาระหน้าที่มากทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพลดลงด้วยแต่ความสัมพันธ์นั้นไม่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ ต่างจาก ชัด ขำเอี่ยม (2546:150) พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติบางประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท บัวพันธ์ พรรคทิง และคณะ (2553 : 86) พบว่า รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เพราะการมีรายได้ต่อครัวเรือนมากส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากผลตอบแทนที่ได้จากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มมาก หากรายได้ได้น้อยแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมก็น้อยตามไปด้วย รายได้ของครัวเรือนจึงมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มมาก และอีกเหตุผล คือถ้าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ต่อครัวเรือนมาก ทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมาก เพราะครอบครัวสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความยั่งยืนและเข้มแข็งแล้ว

2.4.4 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองที่เพิ่มขึ้นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจะมีการปฏิบัติงานที่ลดลง ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองที่เพิ่มขึ้นทำให้อาสาสมัครเกษตรต้องรับผิดชอบในการดูแลเพิ่มขึ้นด้วยจึงมีเวลาปฏิบัติงานน้อยลงต่างจาก ชัด ขำเอี่ยม (2546:150) พบว่าขนาดพื้นที่การเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบางประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท

2.4.5 ขนาดพื้นที่รวมทั้งหมด จากการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอยู่ ซึ่งแสดงว่าแม้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเพิ่มขึ้นมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรมากขึ้นแต่ความสัมพันธ์นั้นไม่ได้มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ ชัด ขำเอี่ยม (2546:150) พบว่าขนาดพื้นที่การเกษตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติบางประการเมื่อเป็นวิทยากรเกษตรกรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในเขตจังหวัดชัยนาท

2.5 ปัญหา/อุปสรรคต่างๆ/ข้อเสนอแนะ ต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

โดยภาพรวมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกร มีระดับของปัญหา/อุปสรรคด้านต่างๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับปานกลาง และมีการเสนอให้มี

คำตอบแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน สอดคล้องกับ พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2546:69) พบว่า ปัญหาที่อาสาพัฒนาปศุสัตว์หมู่บ้านพบในระดับค่อนข้างมากคือกรขาด เวชภัณฑ์สำหรับการพยาบาลสัตว์เบื้องต้น ส่วนปัญหาในระดับปานกลางคือการขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ จำเป็น รวมทั้งขาดเวลาที่จะทำหน้าที่อาสาพัฒนาปศุสัตว์หมู่บ้าน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติงาน มาแล้ว 2 ปี และสาเหตุที่มาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เกิดจากการมีอาชีพเป็น เกษตรกร ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยังน้อยควรต้องผ่านการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ในการส่งเสริม ให้มากขึ้น

2) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรมีความ คิดเห็นว่ามี ความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ ระดับมากที่สุด แต่มีความคิดเห็น ต่อการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องสละเวลาและ พัฒนาตนเองเพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่อายุมากขึ้นจะมี ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรต้องคัดเลือกอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้านที่อยู่ในวัยกำลังทำงานและมีความรับผิดชอบจะได้ประสานงานและทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น

2) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการปัจจัยในการ ทำงาน กรมส่งเสริมควรมีคำตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบ้างเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจใน การทำงาน

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรทั่วไปมีความ พึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลางซึ่งบาง หน่วยงานมีความพึงพอใจน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนการทำงานของ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรต่อไป

2) ประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรครวมถึงข้อเสนอแนะทั้งหมดที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรได้แสดงความคิดเห็นมาสมควรอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องนำมาพิจารณาและทบทวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการคำตอบแทน เนื่องจากแนวโน้มที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐจะมีอัตรากำลังที่ลดน้อยลง ดังนั้นมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยอาสาสมัครเหล่านี้เพื่อช่วยปฏิบัติหน้าที่ ถ้าได้คำตอบที่เหมาะสมเป็นธรรม รวมถึงขวัญกำลังใจก็จะส่งผลให้เป้าประสงค์ของหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดไว้สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการศึกษาบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในพื้นที่อื่น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน แล้วนำไปถ่ายทอดต่อเกษตรกรในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป

3.2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านว่าได้รับความร่วมมืออย่างไรบ้างเพื่อเป็นแนวทางในการเข้าไปทำงานร่วมกันแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2.4 ควรศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมและดูงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการถ่ายทอดประสานงานที่ดีและตรงตามวัตถุประสงค์

3.2.5 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2546) แนวทางการบริหารราชการกรมส่งเสริมการเกษตรตามยุทธศาสตร์
การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2547-2550) กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) คู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) ค้นคืนวันที่ 12 ตุลาคม 2555 จาก
<http://e-learning.doae.go.th/courseware/doae/exe/index.html>
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) ค้นคืนวันที่ 12 ตุลาคม 2555 จาก
<http://www.asakaset.doae.go.th/knowledge/2.pdf>
- กัมปภัช แก้วมีศรี (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำ
หมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ขวัญเดือน พุทธหน่อแก้ว (2542) “บทบาทของกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาการผลิตลำไยใน
จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จรรยา นาประเสริฐ (2533) “การปฏิบัติงานตามบทบาทของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดอุทัยธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริม
การเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- จำรอง เงินดี (2534) เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม กรุงเทพมหานคร ภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ซัด จำเอี่ยม(2544) “บทบาทของวิทยาการเกษตรกรจุดสาธิตการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดชัยนาท” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตร
ศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชูดา จิตพิทักษ์ (2528) พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น กรุงเทพมหานคร สारมวลดชน

- ฐิติชญาณ์ เปรมกิจ (2552) “บทบาทหมอดินอาสาในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงดิน
ในจังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณรงค์ แก้วสาหลง (2548) “ความต้องการส่งเสริมการปลูกหม่อนอินทรีย์เพื่อเลี้ยงไหมของ
เกษตรกรในอำเภอบางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตร
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทิตยา สุวรรณะชญ (2527) สังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- ธงชัย สันติวงษ์ (2526) การบริหารงานบุคคล กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- นริตา ไตรสรณทูล (2546) “บทบาทของกลุ่มสตรีต่องานพัฒนาชุมชน:กรณีศึกษาบ้านนา
ตำบลภูเงิน อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- นิรุทธ์ สุขเจริญ (2549) รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร
ตำบลที่มีต่อโครงการอบรมอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครยุวเกษตรในจังหวัด
เชียงใหม่ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมการเกษตร
- บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) ส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534) วิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร พิษณุพรินต์ติ้ง
ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร(2551) ค้นคืนวันที่ 12 ตุลาคม 2555 จาก
<http://www.asakaset.doae.go.th/knowledge/2.pdf>
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2545) “แนววิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุด
วิชา การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 4 หน้า 202 – 204 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พัชรภรณ์ แก้วน้ำใส (2552) “บทบาทอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านในจังหวัดอ่างทอง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรและ
สหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มังกร บุญคำ (2543) “การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและความต้องการของอาสาพัฒนาปศุสัตว์
ประจำหมู่บ้าน จังหวัดยโสธร” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
- ราชบัณฑิตยสถาน (2532) ปทานุกรมสังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์

- วิภา พงษ์พัฒนานนท์ (2551) “บทบาทในการจัดทำแผนชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
ประจำตำบลในเขตภาคกลาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
- วินิจ เกตุขำ และ คำเพชร ฉัตรสุกสกุล (2522) กระบวนการกลุ่มศึกษา กรุงเทพมหานคร
โอเดียนสโตร์
- วรทัศน์ อินทร์คัมพร (2546) การส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาชนบท เชียงใหม่ ภาควิชา
ส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศรณรงค์ สุภขวลิต และวรศักดิ์ เนตวงษ์ (2543) “การศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน และความ
ต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติมของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบล (อพปต.) ที่ผ่านการ
ฝึกอบรมในปี 2541 ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 3” วารสารวิชาการปศุสัตว์เขต 4 7 ,16
(ตุลาคม 25445-พฤษภาคม 2546) :46-52
- สมเกียรติ กลิ่นสุคนธ์ (2539) “การประเมินผลการฝึกอบรมอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน
(อพปม.) จังหวัดตราด ปี 2539” วารสารปศุสัตว์เขต 2 3 ,4 (กุมภาพันธ์ 2544): 114
- สมศักดิ์ ประสิทธิ์เมตต์ (2540) “การวิจัยประเมินผลการฝึกอบรม อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำ
หมู่บ้าน (อพปม.) จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2540” 26-32
- สุชา จันทร์เอม (2524) จิตวิทยาเบื้องต้น กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สุพัตรา สุภาพ (2540). สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 19) กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สุรพล พุฒคำ (2552). บทบาทของสภาการฝึกหัดครู วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โสภา ชูพิคุณชัย (2522) จิตวิทยาสังคมประยุกต์ กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี (2554) “เอกสารประกอบการอบรม อาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้าน(อกม.) โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)”
อุบลราชธานี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- สำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน (2555) “แผนพัฒนาตำบล 2555-2557” อุดรดิตถ์
กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- อังกาบ กอศรีพร (2525) สังคมวิทยาเบื้องต้น เชียงใหม่ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อังคณา รักตระกูลธรรม และ คณะ (2542) การประเมินผลการฝึกอบรม หลักสูตร อาสาพัฒนา
ปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพปม.) ในเขต 9 ปีงบประมาณ 2540 หน้า 35-42
- อมรรัตน์ วรรณโชติ (2544) การประเมินผลการฝึกอบรม หลักสูตร อาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำ
ตำบล (อพปต.) สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 4,1 (ตุลาคม-มกราคม):56

เอกชัย โอเจริญ และคณะ (2542) รายงานการศึกษาบทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการ
สนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร
กรมส่งเสริมการเกษตร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์

--	--	--

แบบสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

เรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรใน อ.ทองแสนขัน จ.อุตรดิตถ์

*****

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 วัน/เดือน/ปี ที่ให้ข้อมูล.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (สภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน)

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่าง

1.สภาพทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 เพศ

 1.ชาย 2.หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

 1. ไม่ได้รับการศึกษา 2. ประถมศึกษาปีที่ 4 3. ประถมศึกษาปีที่ 6 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) 7. ปริญญาตรี 8. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.4 ท่านดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน/กลุ่มองค์กรหรือไม่

1. ไม่ได้เป็น
2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 2. 1 สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	☐ 2. 2 กำนัน
☐ 2. 3 ผู้ใหญ่บ้าน	☐ 2. 4 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
☐ 2. 5 กรรมการหมู่บ้าน	☐ 2. 6 อื่น ๆ (ระบุ).....

2.สภาพทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.1 ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด

1. เป็นของตนเอง จำนวน.....ไร่
2. เช่า จำนวน.....ไร่
3. อื่น ๆ (ระบุ).....จำนวน.....ไร่
4. รวมทั้งหมด จำนวน.....ไร่

2.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด.....คน ,ชาย.....คน ,หญิง.....คน

2.3 รายได้ ภาคเกษตร จำนวน.....บาท/ปี

2.4 รายได้ นอกภาคเกษตร จำนวน.....บาท/ปี

2.5 รายได้ รวมทั้งหมด จำนวน.....บาท/ปี

2.6 อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)

☐ 1. ทำนา	☐ 2. ทำไร่ (ระบุ).....
☐ 3. ทำสวน (ระบุ).....	☐ 4. รับจ้าง
☐ 5. ค้าขาย	☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.7 อาชีพเสริม

1. ไม่มี
2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. ทำนา	☐ 2. ทำไร่ (ระบุ).....
☐ 3. ทำสวน (ระบุ).....	☐ 4. รับจ้าง
☐ 5. ค้าขาย	☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. ข้อมูลบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3.1 ท่านปฏิบัติงานด้านอาสาสมัครเกษตรมาแล้ว เป็นระยะเวลา.....ปี

(หากเกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

3.2 นอกจากเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้ว ท่านเป็นอาสาสมัครด้านใดอีกบ้าง

☐ 1. อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	☐ 2. อาสาสมัครฝนหลวง
☐ 3. อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	☐ 4. ประมงอาสา
☐ 5. อาสาปศุสัตว์	☐ 6. หมอดินอาสา
☐ 7. เกษตรหมู่บ้าน	☐ 8. อาสาสมัครสหกรณ์
☐ 9. อาสาสมัครชลประทาน	☐ 10. เศรษฐกิจการเกษตรอาสา
☐ 11. อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	☐ 12. อาสาสมัครชวานาชั้นนำ
☐ 13. อาสาสมัครยางพารา	☐ 14. ผู้แทนเกษตรกร

3.3 อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ท่านมาทำหน้าที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

☐ 1. เนื่องจากมีอาชีพเป็นเกษตรกร	☐ 2. ผู้นำหมู่บ้านชักชวน
☐ 3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแนะนำ	☐ 4.ญาติ/เพื่อนบ้านชักชวน
☐ 5. อื่น ๆ (ระบุ).....	

3.4 หลังจากที่ได้เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วในปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ซึ่งนำมาใช้ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรได้บ้างหรือไม่

1. ไม่เคย

2. เคย

1.หลักสูตร (ระบุ.....)

2.หลักสูตร (ระบุ.....)

3.5 หลังจากที่ได้เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยได้ไปศึกษาดูงานด้านการเกษตรในท้องที่อื่นเพิ่มเติม บ้างหรือไม่

1. ไม่เคย
2. เคย (ระบุ.....)

3.6 ท่านได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านด้านไหนบ้างในรอบปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. จัดเก็บตามแบบรายงานการปลูกพืชรายหมู่บ้าน (รม.)
2. จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01)
3. จัดเก็บตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันฯ
4. จัดเก็บตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่น ๆ

3.7 ท่านได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้านตามแบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01)อย่างไรบ้างในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ประชาสัมพันธ์
2. อธิบายแบบฟอร์ม
3. ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง
4. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.8 ท่านได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้านตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันฯ (ทพศ.) อย่างไรบ้าง ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ประชาสัมพันธ์
2. อธิบายแบบฟอร์ม
3. ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง
4. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.9 ท่านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านด้านไหนบ้าง ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ร่วมเวทีประชาคม
2. เสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

○ 3. เสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน

○ 4. ร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน

○ 5. ร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผน

3.10 ท่านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านอย่างไรบ้าง ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ 1. รวบรวมปัญหาจากอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในหมู่บ้าน

○ 2. ร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

○ 3. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.11 ท่านได้ประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านด้านไหนบ้าง ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ 1. รวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตร

○ 2. จัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมาย

○ 3. ประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ฯ ให้แก่เกษตรกร

3.12 ท่านได้ประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านอย่างไรบ้าง ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ 1. เป็นวิทยากรเกษตรกร

○ 2. ประสานเชิญวิทยากรให้ความรู้

○ 3. ดำรวจปัญหาเกษตรกร

○ 4. ประสานงานแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

○ 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.13 ท่านได้ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉิน

เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านไหนบ้างในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ 1. เผ่าระวังการเกิดภัยธรรมชาติและสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

○ 2. แจ้งเตือนภัยแก่เกษตรกร

○ 3. ร่วมติดตามการเกิดภัยพิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

○ 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4. คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อความจำเป็นและการปฏิบัติงานตามบทบาท อกม. ที่เป็นอยู่ ให้พิจารณาในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา โดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้ **มากที่สุด** มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความจำเป็น					ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.การรายงานสถานการณ์การผลิตพืช (รม.)										
2.การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบค.01)										
3.การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)										
4.การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่น ๆ										
5.การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน										
6. การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง										
7. การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน										

ประเด็น	ระดับความจำเป็น					ระดับการปฏิบัติงานของ อคม.				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
8. การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน										
9. การร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน										
10. การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน										
11. การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร										
12. การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร										
13. การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด										
14. การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย										
15. การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ										

5. ท่านเคยได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ต่าง ๆ เหล่านี้ หรือไม่

หน่วยงาน	ไม่เคย	เคย	ระบุสิ่งที่ได้รับการสนับสนุน
1 กรมส่งเสริม การเกษตร	(.....)	(.....)	....
2 สำนักฝนหลวง และการบินเกษตร	(.....)	(.....)	....
3 กรมตรวจบัญชี สหกรณ์	(.....)	(.....)	....
4 กรมประมง	(.....)	(.....)	....
5 กรมปศุสัตว์	(.....)	(.....)	....
6 กรมพัฒนาที่ดิน	(.....)	(.....)	....
7 สำนักงานเกษตร และสหกรณ์จังหวัด	(.....)	(.....)	....
8 กรมสหกรณ์	(.....)	(.....)	....

หน่วยงาน	ไม่เคย	เคย	ระบุสิ่งที่ได้รับการสนับสนุน
9 กรมชลประทาน	(.....)	(.....)	....
10 สำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตร	(.....)	(.....)	....
11 สำนักงานปฏิรูป ที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม (สปท.)	(.....)	(.....)	....
12 กรมการข้าว	(.....)	(.....)	....
13 สำนักงานกองทุน สงเคราะห์การทำ สวนยาง	(.....)	(.....)	....

6. ท่านมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระดับใดบ้าง

6.1 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประเด็น	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน					
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน					
3. ด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร					
4. ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน และรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
5. ด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่าง ๆ					
6. ด้านการสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
7. ด้านความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน					
8. ด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยรวม					

6.2 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1 กรมส่งเสริมการเกษตร เช่น สนง. เกษตรอำเภอ ทองแสนขัน					
2 สำนักฝนหลวงและการบิณฑุเกษตร					
3 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์					
4 กรมประมง					
5 กรมปศุสัตว์					
6 กรมพัฒนาที่ดิน					
7 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด					
8 สหกรณ์การเกษตร เช่น สหกรณ์ฯตรอน/ทอง แสนขัน					
9 กรมชลประทาน					
10 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร					
11 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)					
12 กรมการข้าว					
13 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (กยส)					

ตอนที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

7. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อยู่ในระดับ
ไหนบ้าง

ปัญหา/อุปสรรค	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกรในหมู่บ้าน					
2. ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์					
3.ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
4.ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา					
5.ด้านงานเร่งด่วน ที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง					
6.ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด					
7.ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย					
8.ด้านความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้าง					
9.ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน					
10.ด้านคำสั่ง นโยบายไม่ชัดเจน					
11.ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน					
12.ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป					
13.ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ					
14.อื่น ๆ ระบุ.....					

8. ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

8.1 ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน ตามแบบต่าง ๆ เช่น แบบรายงานการปลูกพืชรายหมู่บ้าน(รม.) ,แบบขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ,แบบขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)

.....

.....

8.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

.....

.....

8.3 ด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

.....

.....

8.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภัยธรรมชาติ

.....

.....

8.5 อื่น ๆ ระบุ

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

--	--	--

แบบสอบถามเกษตรกร

เรื่อง บทบาทของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต่อการส่งเสริมการเกษตรใน อ.ทองแสนขัน จ.อุตรดิตถ์

*****

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (สภาพทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร)

คำชี้แจง : โปรดเติมเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความในช่องว่าง

1.สภาพทางสังคมของเกษตรกรทั่วไป

1.1 เพศ

1.ชาย

2.หญิง

1.2 ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือ

1. ไม่ได้รับการศึกษา

2. ประถมศึกษาปีที่ 4

3. ประถมศึกษาปีที่ 6

4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)

6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)

7. ปริญญาตรี

8. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.4 ท่านดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน/กลุ่มองค์กรหรือไม่

1. ไม่ได้เป็น

2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2. 1 สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2. 2 กำนัน

2. 3 ผู้ใหญ่บ้าน

2. 4 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

2. 5 กรรมการหมู่บ้าน

2. 6 อื่น ๆ (ระบุ).....

2.สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรทั่วไป

2.1 ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตรทั้งหมด

1. เป็นของตนเอง จำนวน.....ไร่
2. เช่า จำนวน.....ไร่
3. อื่น ๆ (ระบุ).....จำนวน.....ไร่
4. รวมทั้งหมด จำนวน.....ไร่

2.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด.....คน ,ชาย.....คน ,หญิง.....คน

2.3 รายได้ ภาคเกษตร จำนวน.....บาท/ปี

2.4 รายได้ นอกภาคเกษตร จำนวน.....บาท/ปี

2.5 รายได้ รวมทั้งหมด จำนวน.....บาท/ปี

2.6 อาชีพหลัก (ตอบเพียง 1 ข้อ)

☐ 1. ทำนา	☐ 2. ทำไร่ (ระบุ).....
☐ 3. ทำสวน (ระบุ).....	☐ 4. รับจ้าง
☐ 5. ค้าขาย	☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.7 อาชีพเสริม

☐ 1. ไม่มี	
☐ 2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
☐ 1. ทำนา	☐ 2. ทำไร่ (ระบุ).....
☐ 3. ทำสวน (ระบุ).....	☐ 4. รับจ้าง
☐ 5. ค้าขาย	☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3. ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อระดับความจำเป็นและระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครฯ

ให้พิจารณาในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา โดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้ **มากที่สุด** มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับความจำเป็น					ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.การรายงานสถานการณ์การผลิตพืช (รม.)										
2.การช่วยขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบค.01)										
3.การช่วยประชาสัมพันธ์และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจตามแบบการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)										
4.การช่วยประชาสัมพันธ์และประสานงานจัดเก็บข้อมูลตามภารกิจหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อื่น ๆ										
5.การร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำหมู่บ้าน										
6. การเสนอข้อมูลการเกษตรของหมู่บ้านให้กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง										

ประเด็น	ระดับความจำเป็น					ระดับการปฏิบัติงานของ อคม.				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
7. การเสนอปัญหา/ความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้าน										
8. การร่วมพิจารณาการจัดทำแผนการเกษตรในหมู่บ้าน										
9. การร่วมประชาพิจารณ์แผน/เสนอแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน										
10. การรวบรวม/จัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน										
11. การจัดทำแผน/เตรียมบุคคลเป้าหมายในการฝึกอบรมทางการเกษตร										
12. การประสาน/อำนวยความสะดวกวิทยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร										
13. การรายงานศัตรูพืช ได้แก่ จัดทำแปลงพยากรณ์ รายงานการระบาด เตือนการระบาด										
14. การรายงานข้อมูลผู้ประสบภัย ได้แก่ น้ำท่วม ฝนแล้ง น้ำเสีย										
15. การรายงานสินค้าเกษตรตกต่ำ										

4. ท่านเคยได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ต่าง ๆ เหล่านี้ หรือไม่

หน่วยงาน	ไม่เคย	เคย	ระบุสิ่งที่ได้รับการสนับสนุน
1 กรมส่งเสริม การเกษตร	(.....)	(.....)	....
2 สำนักฝนหลวง และการบินเกษตร	(.....)	(.....)	....
3 กรมตรวจบัญชี สหกรณ์	(.....)	(.....)	....
4 กรมประมง	(.....)	(.....)	....
5 กรมปศุสัตว์	(.....)	(.....)	....
6 กรมพัฒนาที่ดิน	(.....)	(.....)	....
7 สำนักงานเกษตร และสหกรณ์จังหวัด	(.....)	(.....)	....
8 สหกรณ์การเกษตร เช่น สหกรณ์ฯ ตรอน,สหกรณ์ฯ ทองแสนขัน	(.....)	(.....)	....

หน่วยงาน	ไม่เคย	เคย	ระบุสิ่งที่ได้รับการสนับสนุน
9 กรมชลประทาน	(.....)	(.....)	....
10 สำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตร	(.....)	(.....)	....
11 สำนักงานปฏิรูป ที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม (สปก.)	(.....)	(.....)	....
12 กรมการข้าว	(.....)	(.....)	....
13 สำนักงานกองทุน สงเคราะห์การทำ สวนยาง	(.....)	(.....)	....

5. ท่านมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระดับใดบ้าง

5.1 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประเด็น	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน					
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน					
3. ด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกร					
4. ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
5. ด้านการประสานความร่วมมือของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกับหน่วยงานต่าง ๆ					
6. ด้านการสนับสนุนการทำงาน ofอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
7. ด้านความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน					
8. ด้านผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยรวม					

5.2 ความพึงพอใจโดยรวมต่อการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1 กรมส่งเสริมการเกษตร เช่น สนง. เกษตรอำเภอทองแสน ชั้น					
2 สำนักฝนหลวงและการบิณฑุเกษตร					
3 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์					
4 กรมประมง					
5 กรมปศุสัตว์					
6 กรมพัฒนาที่ดิน					
7 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด					
8 สหกรณ์การเกษตร เช่น สหกรณ์ฯตรอน/ทองแสนชั้น					
9 กรมชลประทาน					
10 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร					
11 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.)					
12 กรมการข้าว					
13 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (กยส)					

ตอนที่ 3 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

6. ท่านคิดว่าปัญหา/อุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อยู่ในระดับ
ไหนบ้าง

ปัญหา/อุปสรรค	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ส่งเสริมแนะนำต่อเกษตรกรในหมู่บ้าน					
2. ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์					
3.ด้านความร่วมมือของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
4.ด้านเวลาในการปฏิบัติงานอาสา					
5.ด้านงานเร่งด่วน ที่ต้องเก็บข้อมูลส่ง					
6.ด้านการกรอกข้อมูลที่ผิดพลาด					
7.ด้านสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย					
8.ด้านความไม่เข้าใจกัน ไม่เปิดใจกว้าง					
9.ด้านการสื่อสารไม่เข้าใจกัน					
10.ด้านคำสั่ง นโยบายไม่ชัดเจน					
11.ด้านภาระหน้าที่ไม่ชัดเจน					
12.ด้านภาระงานที่รับผิดชอบมากเกินไป					
13.ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ					
14.อื่น ๆ ระบุ.....					

7. ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

7.1 ด้านการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานการเกษตรของหมู่บ้าน ตามแบบต่าง ๆ เช่น แบบรายงานการปลูกพืชรายหมู่บ้าน(รม.) ,แบบขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ,แบบขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)

.....

.....

7.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

.....

.....

7.3 ด้านการประสานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

.....

.....

7.4 ด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภัยธรรมชาติ

.....

.....

7.5 อื่น ๆ ระบุ

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายชำนาญ เมืองทอง
วัน เดือน ปีเกิด	14 พฤษภาคม 2525
สถานที่เกิด	อำเภอทอง จังหวัดแพร่
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี พืชศาสตร์ (วทบ.) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปีการศึกษา 2549
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอทองแสนขัน
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ปฏิบัติการ

